

Nr. 9 (203) / 2022
NUMĂR SPECIAL
 Indexat în
 CEEOL și ROAD

COLOCVIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
 CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE **APĂRARE ȘI SECURITATE**

ANALIZĂ MULTIDIMENSIONALĂ A INVAZIEI RUSE ÎN UCRAINA (16 aprilie – 31 mai 2022)

Ediția specială a publicației Colocviu strategic este dedicată implicațiilor războiului dus de Federația Rusă împotriva Ucrainei și este realizată integral de către echipa de cercetători a Centrului de studii strategice de apărare și securitate din cadrul Universității Naționale de Apărare „Carol I”. Scopul nostru este să oferim o analiză obiectivă și succintă asupra implicațiilor evenimentelor care se petrec în Ucraina, concentrându-ne pe mai multe dimensiuni ale acesteia – politică, militară, juridică, economică, socială, informațională și umanitară.

La baza demersului nostru se află surse deschise de documentare, care acoperă perioada 16 aprilie – 31 mai 2022. Având în vedere că agresiunea militară asupra Ucrainei este în plină desfășurare, principala limită a cercetării este constituită de gradul ridicat de incertitudine al dinamicii conflictului. Întreaga analiză este însă plasată în contextul evenimentelor din Ucraina ultimilor opt ani, astfel încât să poată fi urmărite tendințele existente dinainte ca întregul teritoriul ucrainean să devină scena unui război purtat cu arme convenționale.

Intervenția militară a Federației Ruse în Ucraina

Florian Cîrciumaru, Dan-Lucian Petrescu,
 Crăișor-Constantin Ioniță

După mai bine de trei luni de la începerea așa-zisei „operații militare speciale” a Federației Ruse în Ucraina nu se întrevide nicio posibilitate privind încetarea războiului și trecerea la negocieri serioase pentru semnarea unui acord de încetare a focului. Chiar dacă Moscova a anunțat, recent, că ar exista o posibilitate de întâlnire la nivelul celor doi președinți dacă se elaborează un document substanțial privind condițiile de încetare a focului, cele două state implicate în conflict se acuză reciproc despre situația persistentă, iar Moscova chiar a precizat că întoarcerea la masa tratativelor va fi dificilă, ca urmare a intenției Washingtonului, Londrei și Bruxellesului de a folosi Ucraina pentru a obține un avantaj strategic. Ca urmare, președintele american, Joe Biden, consideră că ceea ce se întâmplă în Ucraina „depășește continentul european și devine o problemă mondială” (VOA News 2022).

Acțiunile militare ale Federației Ruse pe teritoriul Ucrainei s-au desfășurat, în general, în aceeași

notă caracterizată de un ritm scăzut al ofensivei, cu câteva momente cu intensitate și semnificație marcantă, în cele trei zone de operații (vezi figura nr. 1¹): estul Ucrainei (regiunea Donbas), nord-est (regiunea Harkov) și sud (în cele două regiuni – Herson și Zaporojie).

¹ Cele două hărți oferă o imagine comparativă a evoluției situației conflictului din Ucraina, în perioada analizată. Acestea, precum și celelalte hărți din această secțiune, au fost preluate de

pe site-ul BBC, care utilizează drept sursă rapoartele zilnice publicate de către Institutul pentru studiul războiului (SUA).

Figura nr. 1: Evoluția situației generale a conflictului armat din Ucraina, în perioada 16 aprilie – 31 mai 2022 (BBC News 2022a)

Acțiunile ofensive repetate ale rușilor au inclus atât mari unități din Forțele Terestre, cât și escadrelor de aviație și unități strategice de rachete care au lovit obiective din districtele/raioanele Donețk, Luhansk, precum și din unele localități, printre care Harkov, Dnipro, Herson, Zaporojie, Nikolaiev și Odesa. Rezistența dâră a forțelor ucrainene în zona orașelor Harkov și Mariupol au întârziat simțitor această ofensivă și a produs numeroase provocări de ordin tactic-operativ comandantului rus al operației, generalul Alexander Dvornikov. Ucrainenii au folosit apărarea de tip „arici”² și au reușit chiar să lovească cu artileria localitatea rusă Tetkino de lângă graniță, omorând un cetățean rus și răbind alți șapte³. Este de așteptat ca sprijinul SUA acordat forțelor ucrainene, în special sub forma sistemelor de rachete HIMARS, să crească semnificativ puterea de luptă a acestora. În zonele ocupate de către forțele ruse (în special în nordul peninsulei Crimeea, dar și la nord de Izyum), aceștia au întreprins acțiuni de consolidare a controlului administrativ⁴, precum și de „exploatare” a unor resurse, cum ar fi cele de oțel și cereale, intrate sub controlul acestora odată cu cucerirea portului Mariupol⁵.

La data de 18 aprilie 2022, Federația Rusă a lansat o nouă etapă a operației ofensive în estul Ucrainei, concomitent cu ramificarea acesteia și spre sud.

² Denumirea „apărare de tip arici” (*porkupine defence*) a fost dată de dr. Harlan K. Ullman, doctor Honoris Causa la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, și reprezintă evitarea desfășurării unor acțiuni decisive prin folosirea unor formațiuni mici, de tip batalion și companie, flexibile și foarte bine dotate, care să producă pierderi atât de mari adversarului, încât acesta să renunțe la ofensivă. Ceea ce caracterizează, dar și diferențiază acest tip de apărare în conflictul ruso-ucrainean este superioritatea echipamentelor militare ucrainene, aflate la standarde aliate, față de cele folosite de armata rusă în Ucraina. Spre exemplu, Rusia a scos de la conservare tancurile T-62, având o vechime de 50 de ani (VOA News 2022).

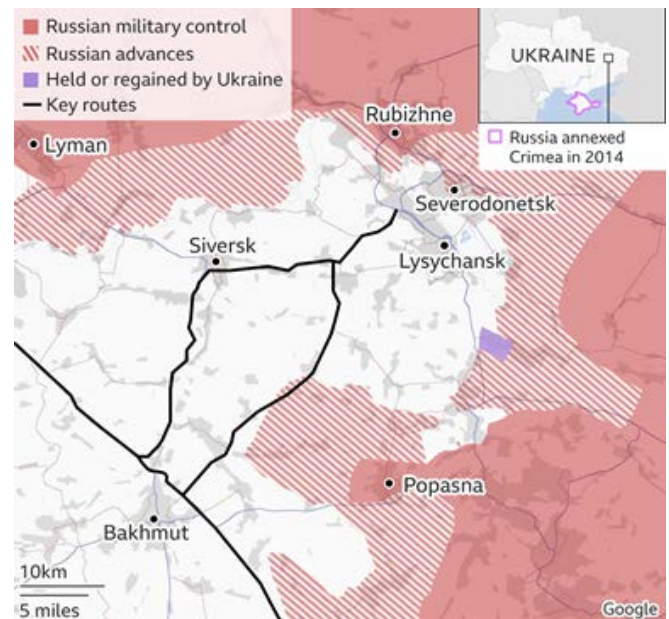

Figura nr. 2: Situația în zona de operații EST a conflictului din Ucraina (BBC News 2022a)

Astfel, perioada care a urmat și până în prezent este caracterizată de intensificarea acțiunilor ofensive pe două direcții, corespunzătoare celor două obiective majore stabilite pentru regiunea de est a Ucrainei (vezi fig. 2). Efortul principal este realizat în zona Donbas, în scopul cuceririi integrale și securizării acesteia, decidenții politici ruși făcând afirmații deschise și ferme cu privire la faptul că acest deziderat reprezintă obiectivul principal al întregii

³ Conform jurnalistului John Psaropoulos, de la cotidianului Al Jazeera, aceasta este prima victimă rusă omorâtă pe teritoriul Rusiei.

⁴ Un înalt oficial din cadrul aparatului administrativ al orașului Herson ar fi afirmat că există intenția organizării unui referendum în urma căruia, în cursul anului viitor, regiunea Herson să intre în componența Federației Ruse (Light 2022).

⁵ Potrivit unui raport al Institutului pentru studiul războiului, publicat la 31 mai 2022, forțele ruse au început să „naționalizeze” portul Mariupol, ceea ce presupune inclusiv confiscarea a 34 de nave de transport ucrainene ancorate în port (Stepanenکو, Hird și Kagan 2022, 12).

campanii.⁶ Pentru aceasta, acțiunile se desfășoară prin lovituri și manevre pe trei direcții exterioare (dinspre Izium către Slaviansk și Barvinkove, dinspre Milove către Severodonețk și dinspre Popasnaia către Slaviansk) în scopul izolării și încercuirii forțelor ucrainene în zona Siversk, Severodonețk, Popasnaia. În prezent, forțele ruse luptă să încercuiască orașele gemene Severodonețk și Lîsîceansk, a căror cucerire ar duce la capturarea întregului district Luhansk. În următoarele zile, cel mai probabil, aceste două orașe (Severodonețk este deja aflat sub controlul forțelor ruse, în mare parte⁷) reprezintă puncte cheie în designul operațional al ofensivei forțelor ruse. De cealaltă parte, forțele ucrainene consideră că cele două orașe au o valoare tactică simbolică, scăzută, astfel încât, cel mai probabil se vor retrage din zonă, pentru a nu risca pierderea unor forțe importante. Ulterior, prin cucerire orașelor Slaviansk și Kramatorsk, dinspre nord și, respectiv, dinspre sud, forțele ruse intenționează să închidă această „pungă”, încercuind, astfel, forțele ucrainene. Concomitent, forțele ruse execută lovituri de artilerie, precum și atacuri cu forțe terestre în zone din estul și nord-estul orașului Bakhmut (Artemivsk), pentru a întrerupe liniile de aprovizionare a forțelor ucrainene din zona orașelor Severodonețk și Lîsîceansk. Ritmul ofensivei ruse este unul scăzut, dar pozitiv, forțele ucrainene rezistând și chiar executând contraatacuri. Cealaltă direcție are ca scop securizarea coridorului terestru între Peninsula Crimeea și regiunea Donbas, controlată de separatiștii din Donețk și Luhansk. Căderea orașului Mariupol, la sfârșitul celei de-a doua decade a lunii mai, și cucerirea porturilor ucrainene la Marea Azov a creat culoarul dintre cele două regiuni (Peninsula Crimeea și Donbas) și a dus la decuplarea Ucrainei de această mare, afectând-o major din punct de vedere economic.

În sud, deși Rusia a făcut tot posibilul să preia controlul asupra orașului-port Odesa și să întrerupă, astfel, accesul Ucrainei la Marea Neagră, acest obiectiv pare a fi, încă, un pod prea îndepărtat (vezi fig. 3). Cel mai probabil, un atac asupra portului Odesa, executat exclusiv dinspre mare, ar fi extrem de riscant și ar implica pierderi semnificative de partea forțelor ruse. Pentru a fi eficientă, operația amfibie asupra unui port cu o deschidere la mare atât de extinsă ar trebui susținută prin atacuri executate dinspre uscat, conjugate cu lovituri executate din aer, pentru a obliga forțele ucrainene apărătoare să-și distribuie efortul pe mai multe direcții.

⁶ Ministrul rus de externe, Serghei Lavrov, a afirmat clar că eliberarea regiunii Donbas din estul Ucrainei este o „prioritate neco condiționată” pentru Moscova, iar în privința altor teritorii, ar trebui să-și decidă singure viitorul.

Figura nr. 3: Situația în zona de operații SUD a conflictului din Ucraina (BBC News 2022a)

Însă acțiunile terestre ruse, executate în vestul orașului Herson, spre Odesa, au fost contracarate de forțele ucrainene printr-o apărare fermă în jurul orașului Nikolaiev și o contraofensivă care i-a întors pe militarii ruși la Herson. Pe fondul ritmului scăzut al ofensivei spre vest, cauzat și de concentrarea efortului în zona de operații Donbas, forțele ruse au început consolidarea aliniamentelor atinse în zona de sud, săpând tranșee și construind fortificații pentru a menține controlul acestei regiuni.

Dacă în sud-estul Ucrainei, Mariupol a fost, totuși, cucerit de ruși, prin predarea ultimilor apărători ai orașului din zona uzinei Azovstal după 82 de zile de rezistență, contraofensiva ucraineană din nord-est, desfășurată în săptămâna 9-15 mai 2022, a reușit să respingă forțele ruse din jurul orașului Harkov (cel de-al doilea oraș ca mărime al Ucrainei), ajungând chiar să restabilească o porțiune din granița ruso-ucraineană (The Visual Journalism Team 2022). În această zonă acționează forțe rusești din Districtul militar de Vest care, deși execută în mod constant lovituri de artilerie asupra unor obiective din districtul Harkov, au rolul de a opri un eventual atac asupra graniței ruso-ucrainene.

Presiunea pusă asupra forțelor ruse de contraofensiva ucraineană a fost substanțial redusă prin dislocarea unor forțe ale Belarusului de-a lungul frontierei de nord a Ucrainei, care au fixat forțele ucrainene din zonă și au împiedicat dislocarea acestora spre regiunea Donbas (The Visual Journalism Team 2022). Președintele belarus, Aleksandr Lukașenko, a menționat că a constituit chiar un comandament militar de sud și că a dislocat grupuri tactice de luptă de nivel batalion (infanterie mecanizată și tancuri) la granița cu Ucraina (The Public's Radio 2022). Cu toate acestea, experții

⁷ Potrivit aceluiași raport al Institutului pentru studiul războiului, publicat la 31 mai 2022, forțele ruse dețin controlul asupra 70% din orașul Severodonețk și se îndreaptă spre Lîsîceansk (Stepanenko, Hird și Kagan 2022, 4-5).

NATO consideră că nu vor fi acțiuni spectaculoase pe cele două fronturi în următoarele săptămâni și că situația operațională pare să fie în impas, ca urmare a pierderii momentului de către forțele ruse (The Visual Journalism Team 2022). Totuși, ei preconizează posibilitatea preluării inițiativei de către armata ucraineană, îndeosebi în nord-est și sud-est. Se pune chiar întrebarea dacă Ucraina ar putea recâștiga Peninsula Crimeea și regiunea Donbas până la terminarea războiului.

Oficialii americani consideră că armata rusă a pierdut, până în prezent, circa 1.000 de tancuri, aproximativ 40 de avioane, mai mult de 50 de elicoptere și 350 de piese de artilerie. În ceea ce privește numărul de morți, deocamdată se abțin să-l declare, dar autoritățile ucrainene precizează că au ucis 29.600 de militari ruși de la începerea invaziei. În același timp, autoritățile militare ruse se laudă că au distrus 179 de avioane de luptă ucrainene, mai mult de 1.000 de drone, sute de sisteme antiaeriene și mai mult de 1.600 de piese de artilerie și aruncătoare (Seldin 2022). Oficialii ONU au confirmat 3.998 de civili morți și 4.693 răniți până acum în Ucraina (Macias 2022).

Ca urmare a continuării războiului pe teritoriul ucrainean, președintele Volodimir Zelensky a solicitat parlamentului ucrainean prelungirea cu încă 90 de zile a legii marțiale și mobilizării generale pe întreg teritoriul Ucrainei (Thebault 2022). Aceste stări excepționale au fost inițial declarate la începerea „operației militare speciale” ruse, adică la 24 februarie 2022, și extinse de două ori, ceea ce a permis autorităților centrale și locale să instituie interdicții de circulație, să oblige bărbații apti de luptă să nu părăsească țara și să limitează călătoriile interne și externe. Totodată, declararea acestor măsuri excepționale, i-au permis președintelui Zelensky să consolideze toate posturile de televiziune într-o singură platformă prin care să unifice și să controleze comunicarea strategică.

În replică, președintele rus, Vladimir Putin, a semnat un decret pentru simplificarea procesului de obținere a cetățeniei și pașaportului rusesc de către rezidenții teritoriilor ocupate (Express Web Desk 2022). Acest fapt are ca scop consolidarea controlului exercitat asupra teritoriilor proaspăt cucerite. În acest decret se mai prevede și creșterea vârstei de încorporare la 40 de ani.

În Marea Neagră, Flota rusă și-a intensificat eforturile de a disloca structuri de infanterie marină și forțe terestre în insula Șerpilor, în ciuda atacurilor aeriene ale Aviației ucrainene care dorește să împiedice militarizarea insulei. După scufundarea crucișătorului Moskva, nava-amiral a Flotei ruse

din Marea Neagră, la 14 aprilie 2022, de către rachetele de coastă ucrainene, această insulă a căpătat o importanță strategică pentru Forțele Navale ruse, aici putând fi instalat un punct de comandă înaintat de nivel operativ. Cel mai probabil în acest sens, deja s-au instalat sisteme de apărare anti-rachetă și aeriană pe insulă (Macias 2022). În plus, navele militare ruse continuă operația de interzicere a traficului maritim pentru navele comerciale ce navighează spre și dinspre principalele porturi ucrainene, pentru a realiza o blocadă navală totală asupra transportului de cereale din Ucraina spre alte zone ale lumii⁸, îndeosebi spre Nordul Africii și Orientul Mijlociu (Atwood, Marquardt și Hanster 2022). Această blocadă a obligat administrația americană să caute, împreună cu aliații europeni, rute alternative terestre sau aeriene care să asigure continuarea comerțului ucrainean, în special cu acest tip de produse. Cel mai probabil, președintele Putin dorește să folosească această emergentă criză mondială a grânelor pentru a convinge Occidentul să renunțe la sancțiunile economice.

Ca urmare a continuării acțiunilor militare ale Federației Ruse în Ucraina, UE a decis alocarea unei noi tranșe de 500 milioane de euro, ca ajutor militar acordat Kievului, ridicând astfel suma totală la 2 miliarde de euro acordată până în prezent acestei țări. Intențiile președintei Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, de a lansa un al șaselea pachet de sancțiuni îndreptate împotriva Moscovei care să includă un embargo total asupra exportului european de petrol rusesc începând cu sfârșitul anului 2022, precum și înghețarea conturilor și impunerea interdicției de călătorie pentru cei mai proeminenți susținători ai președintelui Putin, au fost împiedicate de primul-ministru maghiar, Viktor Orbán, care s-a opus vehement, precizând că „*acesta ar avea același efect ca o bombă atomică asupra economiei Ungariei*” (Al Jazeera și News Agencies 2022). Tot Comisia Europeană a prezentat, la data de 18 mai 2022, un plan privind renunțarea la importul de petrol și gaze naturale din Rusia, denumit „REPowerEU”, în valoare de 210 miliarde de euro⁹. Mai mult, președintele francez Emmanuel Macron i-a promis omologului său ucrainean că va trimite mai multe echipamente militare la Kiev, împreună cu un substanțial ajutor umanitar și că cererea Ucrainei de a deveni membră UE va fi examinată pe timpul sesiunii Consiliului UE din luna iunie 2022, pe baza analizei pe care o va prezenta Comisia Europeană.

SUA a anunțat redeschiderea ambasadei americane la Kiev și numirea d-nei Bridget Brink în funcția de ambasador. Totodată, SUA va crește

⁸ În prezent, peste 70 de nave comerciale sunt blocate în porturile Sulina, Herson, Nikolaiev, Ciornomorsk, Ocea, Odesa și Lujne, din 16 state, cu circa 22 milioane de tone de cereale la bord. În silozurile din Ucraina sunt cel puțin 20 milioane de tone

surplus de cereale, iar producția de anul acesta se estimează la circa 40 milioane de tone.

⁹ Planul REPowerEU se va realiza treptat – până la finele acestui an se va reduce exportul de gaz rusesc cu 66%, iar independența totală va fi realizată în 2027.

sprijinul umanitar către Ucraina cu alte 215 milioane de dolari, iar Japonia și-a dublat ajutorul financiar acordat Kievului, adăugând încă 300 de milioane de dolari. Cancelarul german, Olaf Scholz, a propus chiar constituirea unui fond de solidaritate la nivelul UE pentru a ajuta la reconstrucția Ucrainei după război. Aceeași acțiune are loc și la nivelul Grupului G7, în cadrul căruia, la întâlnirea miniștrilor de finanțe de la Berlin, din 19 mai 2022, s-a propus un plan de relansare a economiei Ucrainei post-conflict.

Secretarul American al apărării, Lloyd Austin, a discutat online luni, pe 23 mai 2022, cu Grupul de Contact pentru Apărarea Ucrainei (47 de națiuni, inclusiv cei mai noi membri, Austria, Columbia și Irlanda) despre creșterea sprijinului acordat Kievului și s-a arătat satisfăcut că 20 de state au promis că vor trimite noi pachete de asistență militară către Ucraina. În această categorie intră Danemarca, țară care a promis o instalație de rachete anti-navă Harpoon și Republica Cehă, care a donat elicoptere de atac, tancuri și sisteme de rachete. Următoarea întâlnire a Grupului va avea loc pe 15 iunie 2022, la Bruxelles (VOA News 2022).

La ceremonia de absolvire a ofițerilor de la Academia Navală din Anapolis, din 27 mai 2022, președintele Biden a precizat, în alocuțiunea sa de deschidere, că *„răspunsul Occidentului la războiul ‘brutal’ al președintelui Putin în Ucraina arată că lumea nu este aliniată doar geografic, ci și ‘după valorile adoptate’. Invazia rusă reprezintă un atac direct la principiile fundamentale ale actualei ordini internaționale, bazată pe reguli, iar încercarea lui Putin de a ‘Finlandiza’ toată Europa, făcând-o neutră, au dus, de fapt, la ‘NATO-izarea’ ei.”* (Miller 2022).

Contrar estimărilor inițiale, celebrarea zilei de 9 mai – Ziua Marii Victorie împotriva fascismului –, nu a reprezentat și data încheierii conflictului ruso-ucrainean, chiar dacă a fost marcată de o grandioasă paradă organizată în Piața Roșie din Moscova. Dar slabele reușite ale ofensivei ruse în estul și sudul Ucrainei, precum și folosirea de personal auxiliar (luptători ceceni atât voluntari, cât și membrii ai unităților din Grada Națională cecenă a președintelui Ramzan Kadîrov) demonstrează apariția unor probleme privind resursele, dar și a unei dezbinări în lanțul de comandă din teatrul de operații ucrainean, în special prin faptul că unul din verii președintelui cecen, Adam Delimkhanov, a fost desemnat comandantul acțiunilor militare din Mariupol (UK Defence Intelligence 2022). Mai mult decât atât, această situație a modificat modul de acțiune al Forțelor Terestre ruse, concentrându-se, recent, pe atacuri întreprinse cu subunități de valoare companie (până la 100 militari), având ca obiective anumite comune și sate, dar și intersecții mai importante din interiorul sau din proximitatea unor orașe.

Totodată, Kremlinul a continuat acțiunile întreprinse împotriva sprijinului militar acordat de către statele occidentale armatei ucrainene. Astfel, așa cum a afirmat vice-prim-ministrul rus, Yury Borisov, într-o conferință susținută la Moscova, în ultima parte a lunii mai 2022, compania rusă Rosatom a construit o nouă generație de arme laser puternice, denumite „Zadira”, ale cărui prototip este deja folosit în Ucraina pentru a distruge dronele și alte tipuri de arme trimise de occidentali în sprijinul armatei ucrainene (Express Web Desk 2022). De asemenea, Kremlinul a expulzat 85 de diplomați și personal ai ambasadelor Franței, Spaniei și Italiei, pe care i-a acuzat că au facilitat transferul de arme spre Ucraina.

Războiul ruso-ucrainean. Consecințe în planul dreptului internațional

Mirela Atanasiu

Istoria a arătat că războaiele au creat deschideri pentru inovații majore în sistemul internațional: Primul Război Mondial a dus la crearea Societății Națiunilor; reacția la urmările celui de-al Doilea Război Mondial a inclus crearea structurii de bază a ONU, războaiele civile survenite la sfârșitul Războiului Rece au dus la regândirea operațiilor de pace și protecției civililor în planul dreptului internațional. Deși războiul ucrainean, la amploarea la care se desfășoară în prezent, este posibil să nu aibă același impact asupra sistemului internațional, poate forța totuși organizațiile multilaterale și statele lor membre să regândească modul în care cooperează între ele la nivel tehnic (UN Director 2022).

Principala sursă de legitimitate în secolul al XXI-lea pentru acțiunea politică în relațiile dintre actori în sistemul internațional provine din ceea ce este permis de Carta ONU în vigoare din 1945. De altfel, suveranitatea țărilor, independența politică și integritatea teritorială sunt principii larg recunoscute, consacrate în acest document, care se doarește a fi o lege fundamentală a tuturor membrilor organizației. Astfel, Carta prezintă clar interdicția amenințării cu forța sau a utilizării forței între state și a interferenței în jurisdicția internă a altor state (Articolele 2.4 și 2.7), în afara celor inițiate în conformitate cu dreptul la autoapărare al statelor subiecte ale unui atac armat sau a acțiunilor autorizate de Consiliul de Securitate al ONU (CS ONU). Așadar, numai două prevederi din Carta ONU permit folosirea forței în relațiile internaționale: în legitimă apărare (Art. 51) și acțiuni legitime prin hotărâre a CS ONU (Art. 42) (Carta Națiunilor Unite 1945).

Ordinea internațională stabilită după cel de-al Doilea Război Mondial are la bază „un cadru politico-economic liberal materializat într-o rețea de organizații și reglementări internaționale” (Chatham

House 2015, 1). „Ordinea juridică normativă, constructivă și instituțională a societății internaționale globale” (Scelle 1953, 8) fundamentată pe cadrul de drept internațional existent, în mare măsură, și-a dovedit reziliența până la momentul actual, deși contestări¹⁰ ale acesteia au existat constant.

Într-un studiu al institutului britanic *Chatham House* se prezintă faptul că, pentru ca un cadru de drept internațional să reziste, trebuie întrunite trei condiții interdependente: *legitimitatea, echitatea și încrederea* (Chatham House 2015, 3).

În ceea ce privește *asigurarea legitimității cadrului de drept internațional* se pornește de la ideea că, pentru ca un sistem bazat pe reguli să fie considerat legitim și să fie acceptat de comunitatea internațională, regulile stabilite trebuie să fie respectate cu strictețe de către cei mai puternici susținători ai săi (Chatham House 2015, 3). Și, pornind de la acest aspect, statele nucleare, care sunt și membrii permanenți cu drept de vot în Consiliul de Securitate al ONU, respectiv SUA, Federația Rusă, China, Franța și Marea Britanie (P5), ar trebui să fie principalii promotori ai ordinii internaționale și sistemului actual de legi. Astfel, pentru a determina cât de legitim este cadrul actual de drept internațional, trebuie să răspundem la întrebarea: *În ce măsură au fost respectate și susținute regulile sistemului internațional de către statele P5 până în prezent?*

Există o legătură fină între legalitate și legitimitate, în contextul în care legitimitatea poate consolida legalitatea, sporind astfel puterea autoritară a dreptului tratatelor sau a regulilor cutumiare (United Nations University 2008). Cu toate acestea, legitimitatea legii poate fi subminată de incapacitatea de a răspunde unor probleme urgente. De aceea, în anumite circumstanțe extreme, legitimitatea poate fi exprimată printr-o „flexibilitate constructivă a dreptului internațional” (United Nations University 2008). Recurgerea la această flexibilitate în sistemul de relații internaționale, deși poate fi fondată la momentul respectiv, a devenit în timp un veritabil „măr al discordiei”, stârnind discuții la nivel internațional între marii actori care s-au poziționat pro sau contra unor astfel de acțiuni, ceea ce a slăbit legitimitatea, dar și încrederea în sistemul normativ re-

cunoscut global. De exemplu, intervenția americană în Kosovo din 1999 era considerată, la momentul declanșării, ilegală în temeiul dreptului internațional, dar văzută ulterior pe scară largă de comunitatea internațională ca fiind legitimă (The Independent International Commission on Kosovo 2000). De asemenea, sancțiunile împotriva Irakului, premergătoare invaziei din 2003, deși erau legale, au fost văzute de mulți experți ca fiind ilegitime (Caritas Europa 2001). Aceeași problemă morală există și cu privire la operația SUA în Irak din 2003, care a fost văzută de Kofi Annan ca fiind ilegală¹¹, de alți experți ca fiind „atât ilegală, cât și ilegitimă, în pofida încercărilor unilaterale de legitimize a acesteia, folosind precedentul Kosovo” (United Nations University 2008, 1), sau dimpotrivă, experți ai Institutului Brookings prezintă intervenția ca „nefiind ilegală” (O’Hanlon 2004).

În 2014, Rusia a anexat Crimeea cu încălcarea angajamentelor față de Memorandumul de la Budapesta¹², a intervenit direct în conflictul din Ucraina¹³ și a prezentat comunității internaționale o doctrină care, invocând principiul nevoii de a-și proteja populația rusă de peste granițe, pretindea, de fapt, recunoașterea unei sfere de influență a Rusiei în jurul vecinătății sale. Ulterior, la 21 februarie 2022, președintele Putin susținea o declarație de presă prin care detalia perspectiva Federației Ruse asupra istoriei comune cu poporul ucrainean, sesiza că Acordurile de la Minsk nu au fost implementate de către Ucraina și considera că pe teritoriul Ucrainei au fost dezvoltate capacități care puneau în pericol securitatea Federației Ruse (The Rio Times 2022). Prin această declarație, conducerea de la Kremlin justifica legalitatea și legitimitatea utilizării ulterioare a forței împotriva Ucrainei în temeiul articolului 51 din Carta ONU, care incumbă dreptul statelor membre ONU de a se apăra împotriva „unui atac armat” și de a se angaja în „autoapărare colectivă”. Dreptul la autoapărare a fost invocat și în legătură cu extinderea NATO în fostele republici socialiste și modificării formei arhitecturii de securitate post-Război Rece în Europa, despre care Doctrina militară rusă din 2014 menționează, în paragraful 10, că „nu asigură securitate egală pentru toate statele” (The Military Doctrine of the Russian Federation 2015).

¹⁰ Inițial, aceste contestări ale ordinii internaționale au părut că își aveau originea în afara societăților liberale. Exemple sunt, după cronologia apariției: statele promotoare ale Islamismului fundamentalist de la sfârșitul anilor '90, care respingeau autoritatea liberală și viziunea cosmopolită asupra lumii asociată a acesteia; mișcările transnaționale active în anii '80, în principal cele din țările occidentale, care se opuneau politicilor neoliberales și solicitau reorganizarea reglementării piețelor globale; China în ascensiune și Rusia revizionistă care, în special după anii 2000, s-au poziționat antagonic față de liberalismul post-național.

¹¹ Conform publicației *The Guardian*, ediția din 16 septembrie 2004, Secretarul general al ONU, Kofi Annan, a declarat în mod explicit pentru prima dată că intervenția SUA în Irak este ilegală.

¹² Conform Memorandumului de la Budapesta semnat în 1994, statele garante (SUA, Federația Rusă, dar și Marea Britanie) se angajau să respecte independența, suveranitatea și frontierele existente ale Ucrainei, în urma renunțării celei din urmă la armele nucleare sovietice de pe teritoriul său, transferate ulterior către Federația Rusă.

¹³ Conflictul din estul Ucrainei a început în aprilie 2014 cu lupte de intensitate joasă între armata ucraineană și forțele separatiste susținute de ruși, care au ocupat unele orașe rusofone din estul Ucrainei. De atunci, a escaladat la un război civil, deși ne-declarat la momentul respectiv, între Rusia și Ucraina.

De asemenea, Rusia a încercat să justifice invadarea Ucrainei comparând acțiunile sale cu intervențiile SUA și ale aliaților săi în timpul războiului din Kosovo (Kushi 2022), războiului din Irak, crizei libiene și războiului civil sirian. Comparând intervenția militară a Rusiei în Ucraina din 2022 și intervenția americană în Irak din 2003, putem observa că diferența de bază dintre cele două este de legalitate și legitimitate, de vreme ce prin Rezoluția 1441/2002 a Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite era stabilită o oarecare bază legală pentru operația din Irak, pe fondul invadării anterioare a Kuweitului din 1990 și refuzul de a plăti despăgubiri pentru acest act ilegal, ceea ce stârnise nemulțumirea comunității internaționale împotriva Irakului. Spre deosebire de aceasta, invadarea Ucrainei de către Rusia a fost o decizie unilaterală, care a constituit nu numai un act ilegal, dar și unul ilegal, nejustificat pentru larga majoritate a statelor lumii (Nweke 2022).

De asemenea, discursul din 21 februarie 2022 s-a centrat pe o problemă mult mai fundamentală, respectiv chiar cea a legitimității identității și statalității ucrainene, în contextul în care se susținea ideea că Rusia poate folosi forța împotriva Ucrainei pentru a apăra Republicile Populare Donețk și Luhansk, pe care Rusia tocmai le recunoscuse ca state independente (Pitchford 2022). Dar, recunoașterea republicilor separatiste de către Rusia a fost condamnată de comunitatea euroatlantică fiind considerată încălcare a dreptului internațional (NATO 2022) (Council of the European Union 2022) și niciun alt membru al ONU nu recunoaște cele două republici ca state independente. Așadar, nu numai legalitatea, ci și legitimitatea intervenției militare ruse în Ucraina nu sunt reale.

Asigurarea echității cadrului de drept internațional se realizează dacă ordinea bazată pe regulile recunoscute funcționează în avantajul majorității și nu al unei minorități. De altfel, așa cum se prezintă și în studiul realizat de experții institutului Chatham House „încă de la instituirea actualului sistem internațional, orice evaluare a echității a fost adesea o chestiune de perspectivă” (Chatham House 2015, 2), în condițiile în care sistemul democratic și respectarea drepturilor omului au fost implementate mai mult în Vest, decât în Est. Acest fenomen a avut loc din varii motive (decolonizarea a redus influența occidentală formală în Africa și Asia, mișcarea mai liberă a comerțului, investițiilor și oame-nilor a stimulat mai mult creșterea economică în lumea dezvoltată și în curs de dezvoltare, populațiile din est și-au simțit mai puternic amenințate cultura, identitatea și religia etc.).

Inițial, angajamentul tuturor statelor față de ordinea internațională bazată pe normele de drept postbelice a apărut ca un discurs principal în rândul celor care pledau pentru stabilitate globală. În timp, ordinea internațională bazată pe sistemul de drept internațional și statul de drept a început să sufere în materie de echitate în contextul în care unele norme juridice au început a fi interpretate diferit în interesul statelor dominante geopolitic, precum SUA, Federația Rusă și China¹⁴.

Fostul ministru german de externe Heiko Maas identifica foarte bine acest aspect al inechității în aplicarea regulilor, care face ca ordinea internațională să fie supusă unei presiuni ridicate. „Unii actori sunt din ce în ce mai mult angajați în politica puterii, subminând astfel ideea unei ordini bazate pe reguli înlocuită cu aplicarea legii celor puternici” (Maas 2019).

Acțiunile din ultimii ani ale unor state din afara P5, care au ignorat normele de drept internațional sau chiar tratate semnate anterior sunt exemple ale contestării grupului P5. De exemplu, în 1994, Președintele Kim Jong Il al Coreii de Nord s-a retras din Tratatul de neproliferare nucleară (NPT) pentru a-și dezvolta o capacitate nucleară (Arms Control Association 2022). De asemenea, mai recent, acțiuni ale Turciei, precum retragerea dintr-un tratat privind drepturile omului (Blog of the European Journal of International Law 2021) sau inițierea de incursiuni militare împotriva kurzilor pe teritoriul Siriei (Haque 2019), reprezintă nu numai încălcări ale regulilor de bază ale dreptului internațional, ci pot fi văzute și drept contestări ale ordinii create de cei puternici.

Nivelul de *încredere în funcționalitatea propriului cadru de drept internațional* derivă din măsura în care celelalte două aspecte (legitimitatea și echitatea) sunt implementate. Având în vedere longevitatea sistemului internațional actual¹⁵, se poate deduce că acesta a reflectat în mare măsură realitatea geopolitică și ordinea naturală a lucrurilor, fiind necesare doar „reparații” ocazionale.

Ulterior, modul în care Rusia a acționat în Ucraina i-a determinat pe diplomați, oficiali ONU și experți să se întrebe dacă va fi necesar ca ordinea internațională să fie transformată. De altfel, în 3 mai 2022, directorul ONU, Richard Gowman, în cadrul unei prelegeri susținute la Centrul de Politică de Securitate de la Geneva, se întreba „dacă ne apropiem de un nou moment San Francisco: o conjunctură istorică precum 1945, când este posibil ca statele să rescrie de la zero regulile guvernării globale” (UN Director 2022). În susținerea opiniei sale, Gowman arăta că războiul din Ucraina a evidențiat unele lacune tehnice semnificative în

¹⁴ Pe fondul preocupării SUA și Rusiei față de conflictul ucrainean, Beijingul a accelerat măsurile pentru a transforma revendicările contestate asupra insulelor din China de Sud și Mările

Chinei de Est într-un fapt împlinit. De exemplu, în martie 2022 a militarizat trei insule din regiunea respectivă.

¹⁵ Au trecut aproape 80 de ani de la adoptarea Cartei ONU la San Francisco.

sistemul internațional care necesită o atenție urgentă, precum „mecanisme de gestionare a efectelor globale ale șocurilor neașteptate – fie că sunt pandemii, războaie clasice sau dezastre naturale – asupra economiei internaționale; mecanisme de combatere a dezinformării care exacerbează crizele de toate tipurile și pot genera noi conflicte; mecanisme pentru controlul armelor și consolidarea încrederii într-un mediu internațional din ce în ce mai conflictual” (UN Director 2022).

Din perspectiva posibilității modificării ordinii internaționale și a modificărilor în planul dreptului internațional ca urmare a desfășurării războiului ruso-ucrainean există două opinii generale între statele membre ale ONU:

- liderii americani și europeni s-au raportat adesea la războiul ruso-ucrainean ca fiind un test fundamental pentru ordinea internațională actuală, context în care Ucraina și unii dintre aliații săi au cerut reformarea Cartei și a sistemului ONU pentru a descuraja Rusia de la alte agresiuni (inclusiv propunerea din aprilie 2022 de excludere a Rusiei din Consiliul de Securitate);

- mulți observatori din afara Europei rămân sceptici că acest război ar trebui să fie în mod justificat o preocupare globală, ci mai degrabă decât regională, context în care unii membri importanți ai G20, cum ar fi China și India, au ales o abordare pasivă a războiului în cadrul ONU, menținând relații cordiale cu Rusia, iar alții, precum Brazilia și Mexic, au condamnat agresiunea Rusiei, dar nu au susținut eforturile de a sancționa Moscova sau de a impune sancțiuni diplomatice rușilor considerând că o izolare completă a Rusiei va îngreuna o soluție diplomatică a conflictului (UN Director 2022).

Cadrul de drept internațional conține două părți importante, legislația cu referire la dreptul războiului (*jus in bello*) și pe cea care reglementează folosirea forței pe perioada unui conflict armat (*jus ad bellum*). Astfel, pe fondul numeroaselor încălcări raportate a fi comise de partea agresoare, pe lângă numeroasele sancțiuni politice, economice sau de altă natură, s-a produs excluderea Rusiei din Consiliul pentru Drepturile Omului al Națiunilor Unite, decizie care reprezintă o ilustrare a mecanismului de sancțiuni internaționale.

În ce privește propunerea recentă, din aprilie-mai 2022, de excludere a Rusiei din Consiliul permanent al ONU, aceasta se conturează a fi o problemă dificil de soluționat. Aceasta deoarece, deși Adunarea Generală a ONU poate expulza un membru din organizație, este necesar un vot preliminar al Consiliului de Securitate¹⁶ cu acordul unanim al membrilor săi permanenți anterior votului din cadrul Adunării Generale, iar calitatea Rusiei de membru permanent îi oferă posibilitatea de a bloca

această inițiativă prin exercitarea dreptului de veto. De asemenea, considerând Articolului 4.1 al Cartei ONU, conform căruia calitatea de membru al ONU este deschisă tuturor statelor iubitoare de pace care acceptă obligațiile cuprinse în Cartă și sunt capabile și dispuse să își îndeplinească aceste obligații, care conține vizibil condiționalitatea accesării calității de membru, statutul actual al Rusiei de agresor al unui alt stat membru ONU este incompatibilă cu actualul său rol în aceeași organizație.

Primul pas în direcția reparării situației de incompatibilitate a Federației Ruse cu scopul ONU de menținere a păcii și securității globale a fost adoptarea, în 26 aprilie 2022, a unei rezoluții de către Adunarea Generală a ONU care vizează tragerea la răspundere a membrilor permanenți ai Consiliului de Securitate pentru utilizarea dreptului de veto (UN General Assembly 2022).

Un altul este reprezentat de readucerea în dezbatere a propunerii de reformă a Consiliului de Securitate (United Nations General Assembly 2005), inițiată de statele G4 (Brazilia, Japonia, Germania, India), cu privire la extinderea acestuia la 25 de membri, inclusiv șase membri permanenți noi (G4 și încă două țări africane) și alte trei locuri alese (United Nations University 2022).

Concluzii

Recurgerea la folosirea forței reprezintă un instrument excepțional și controversat al relațiilor internaționale, pentru utilizarea sa fiind necesare îndeplinirea unor condiții robuste de legalitate și legitimitate.

Agresiunea militară a Rusiei asupra Ucrainei reprezintă nu numai o contestare a normelor juridice internaționale recunoscute și garantate de ONU, ci și o provocare directă a ordinii postbelice în Europa, exprimată prin instituții multilaterale precum UE și NATO și susținută de puterea SUA. Fenomen primar al contestării cadrului actual de drept internațional, este cu atât mai acut cu cât agresiunea a fost declanșată de un stat posesor de arme nucleare și un membru cu drept de veto al Consiliului de Securitate al ONU.

Principalii actori care au contestat, prin acțiunile lor revizioniste, ordinea internațională postbelică bazată pe regulile liberale au fost tocmai cei care au fost promotorii ei și ar fi trebuit să fie și cei mai importanți protectori ai săi, care s-au prevalat de principiul flexibilității constructive al dreptului internațional, ce poate fi utilizat, de multe ori la limita inferioară a legalității și/sau legitimității, ca urmare a invocării necesității de rezolvare a unor situații critice, precum crize umanitare, terorism generalizat, incursiuni teritoriale ilegale asupra unor membri ai ONU etc.

¹⁶ Consiliul de Securitate al ONU este format din 15 membri, respectiv statele P5 și 10 membri nepermanenți care sunt aleși pentru perioade de câte doi ani. La momentul actual, membri

nepermanenți sunt: Albania, Brazilia, Emiratele Arabe Unite, Gabon, Ghana, India, Irlanda, Kenya, Mexic și Norvegia.

Conflictul ruso-ucrainean are printre consecințe nu numai criza umanitară regională, creșterea prețurilor la alimente la nivel mondial, problemele energetice și efectele economice, ci și contestarea mai ferventă a ordinii liberale internaționale. Astfel, legitimitatea, echitatea și încrederea comunității internaționale în sistemul internațional și în cadrul său subsecvent de drept internațional, reglementat în principal prin instrumentele juridice ale ONU și capacitatea Consiliului său de Securitate de a-și îndeplini mandatul conform Cartei, sunt puse la încercare. De altfel, propunerile inițiate de diferite comunități de state (occidentale, arabe, G4 etc.) semnaleză necesitatea unei reforme în scopul adaptării ONU la tendințele mediului de securitate și emergenței multilateralismului, deoarece întârzierea în producerea acestora subminează puterea, legitimitatea și eficacitatea, nu numai a organizației, ci chiar a sistemului internațional bazat pe norme juridice convenite și recunoscute universal în plan global.

Ucraina – de la cererea de aderare rapidă la Uniunea Europeană la perspectiva comunității politice europene

Cristina Bogzeanu

Pe măsură ce agresiunea militară a Rusiei asupra Ucrainei a continuat, amplificând distrugerile asupra infrastructurii critice a statului ucrainean și fiind marcată de numeroase dovezi că populația ucraineană a fost ținta crimelor de război (Amnesty International 2022), reacția NATO și a UE în contextul degradării stabilității și securității europene s-a desfășurat pe aceleași coordonate conturate încă de la începutul conflictului – coordonarea sprijinului umanitar, financiar, politic și militar acordat Ucrainei, impunerea de sancțiuni politice și economice Rusiei, respectiv consolidarea posturii de apărare și descurajare la nivelul NATO.

Sprijinul militar acordat de UE Ucrainei prin Instrumentul European pentru Pace (*European Peace Facility*) se ridică în prezent la 2 miliarde de euro (EU Council 2022a), la care se adaugă sprijinul militar oferit bilateral de statele membre NATO și UE. În paralel, a fost creat un fond fiduciar destinat investițiilor în reconstrucția post-conflict a Ucrainei.

De asemenea, Uniunea a continuat să impună sancțiuni Federației Ruse, ajungând la al șaselea pachet la începutul lunii mai (European Commission 2022a), cele mai delicate aspecte în acest context fiind legate de renunțarea la importurile de hidrocarburi rusești și implicațiile războiului ruso-ucrainean asupra securității alimentare. Toate aceste aspecte au fost incluse pe agenda Consiliul European întrunit într-o ședință extraordinară în

30-31 mai 2022. Agenda Consiliului European a inclus și problema sprijinirii politice a statelor din estul Europei care și-au depus oficial cererea de aderare imediat după demararea agresiunii militare a Rusiei asupra Ucrainei. Având în vedere că, în acest domeniu, este așteptat încă avizul Comisiei Europene, această temă va fi dezbătută în cadrul Consiliului European din 24-25 iunie 2022.

În acest context, considerăm relevantă propunerea făcută de E. Macron la Strasbourg, la 9 mai, în ceea ce privește viitorul parcurs al relațiilor dintre UE și Ucraina și anume crearea unei *comunități politice europene* (French Presidency of the Council of the EU 2022).

Scopul lucrării de față este să clarifice implicațiile instituirii unei astfel de comunități. Pentru aceasta, un prim obiectiv este să încadrăm propunerea președintelui francez în context, ceea ce va permite delimitarea implicațiilor pe care materializarea comunității politice europene le va avea pentru UE și Ucraina.

Elemente de context

La doar patru zile de la începerea invaziei rusești, Ucraina a depus oficial cererea de aderare la UE (28 februarie), solicitând Bruxelles-ului o procedură specială de aderare rapidă. Cererea de aderare a Ucrainei la UE, semnată de către președintele Zelenski într-un buncăr, s-a bucurat de sprijin în cadrul Parlamentului European și în statele membre ale UE. Au urmat la scurt timp cererile de aderare la UE din partea Republicii Moldova și a Georgiei (3 martie). La două săptămâni după, președintele Turciei cerea reluarea negocierilor de aderare a statului său la UE (22 martie). Inițiativa guvernului de la Kiev în plin război a beneficiat de sprijinul majorității statelor membre, însă s-a constituit într-o nouă ocazie de relevare a viziunilor diferite asupra politicii externe a UE, conturate în capitalele statelor membre, o provocare de ordin politic pentru care soluțiile nu vor fi ușor de identificat.

Semnalele că Ucraina nu va beneficia de o aderare rapidă la UE au venit relativ repede, prin discursurile lui Charles Michel și al Ursulei von der Leyen în fața Parlamentului European, ambii subliniind nu doar legitimitatea cererii Ucrainei de aderare la UE, ci și faptul că aderarea va fi un proces îndelungat (European Council / Council of the EU 2022) (European Commission 2022a), deci nu conform unei proceduri rapide. Însă, evocarea variante speciale de aderare la Uniune de către președintele Franței, nu în sensul rapidității, ci al gradului de integrare, în formula unei „comunități politice europene” a fost criticată de președintele ucrainean, acesta refuzând „alternative la candidatura Ucrainei”, variantă pe care o consideră un compromis nu atât legat de statutul Ucrainei în Europa, ci unul între Europa și Federația Rusă (Agerpres 2022a).

Pentru a înțelege implicațiile propunerii președintelui francez în ceea ce privește viitorul relațiilor

dintre UE și Ucraina, este necesară luarea în considerație a câtorva aspecte de context. Primul dintre ele este de natură procedurală. Conform Tratatului privind UE, orice stat european care îndeplinește condițiile din art. 2¹⁷ este eligibil pentru a deveni stat membru. În același timp, eligibilitatea este condiționată și de conformarea la cele trei criterii de la Copenhaga: a) instituții stabile, care să poată asigura funcționarea statului conform principiilor democrației; b) economie de piață funcțională; și c) capacitatea de a-și asuma obligațiile ce revin din statutul de stat membru al UE, ceea ce presupune racordarea respectivului stat la standardele și setul de reguli, politici și legi ale UE (European Commission).

Ucraina este primul stat care își depune oficial cererea de aderare la UE aflându-se într-un conflict în plină desfășurare, ceea ce ar putea fi considerat un moment puțin favorabil solicitării oficiale a aderării. Totuși, este și primul stat european supus unui atac deschis din partea unui alt stat, iar comunicarea strategică din partea Kievului este fundamentată, nu doar pe ideea luptei Ucrainei pentru apărarea suveranității și integrității statului, ci pentru apărarea Europei și a valorilor democratice tipic europene (President of Ukraine 2022), ceea ce poate reprezenta unul dintre cele mai favorabile momente pentru aderarea Ucrainei la UE. Aceasta cu atât mai mult cu cât Kievul se bucură nu doar de sprijinul liderilor Uniunii și al statelor membre, ci și de cel al populațiilor. Rezultatele unui Eurobarometru recent cu privire la raportarea cetățenilor europeni la războiul ruso-ucrainean arată că, în medie, 79% dintre aceștia simt compasiune față de cetățenii ucraineni (European Commission 2022b, 11), 71% consideră că Ucraina face parte din familia europeană (European Commission 2022b, 12), în timp ce 66% cred că Ucraina ar trebui să adere la UE atunci când va fi pregătită (European Commission 2022b, 13). Notabile, în acest sens, sunt și diferențele dintre răspunsurile înregistrate la nivelul statelor membre. Spre exemplu, conform sursei citate, în Lituania 82% din răspunsuri sunt în favoarea aderării Ucrainei, în timp ce în Ungaria, a cărei poziție în contextul războiului ruso-ucrainean poate fi caracterizată cel puțin ca precaută în relație cu Moscova, răspunsurile pentru aderare sunt majoritare (48%) prin comparație cu cele contra (37%) sau cu cele indecise (16%), însă ponderea este cu siguranță mai redusă.

Mai mult, Ucraina a început deja să parcurgă un set de reforme al căror scop este apropierea de standardele și normele europene. Din 2014, Acordul de Asociere, care include și Acordul de Liber Schimb (*Deep and Comprehensive Free Trade*

Area – DCFTA), a constituit cadrul în care părțile și-au aprofundat relațiile în plan economic și politic, incluzând demararea unui proces amplu de reforme care vizează lupta împotriva corupției, sistemul de justiție, administrația publică, reforme constituționale și electorale, îmbunătățirea mediului de afaceri și eficiența energetică (EU Council 2022b).

În opinia noastră, propunerea președintelui francez de a constitui o comunitate politică europeană trebuie încadrată în tendințele formulate în interiorul UE în ultimii ani, dar și a rolului asumat de Franța în interiorul acesteia.

Lansarea ideii unei comunități politice europene a fost făcută în cadrul unui eveniment centrat pe căutarea de soluții pentru viitorul Europei – încheierea *Conferinței asupra Viitorului Europei*, o inițiativă de consultare directă a cetățenilor europeni, de discuții și dezbateri între cetățenii europeni și politicieni, deschisă timp de un an, în urma căreia a rezultat un set de propuneri pentru instituțiile UE. În cadrul conferinței de închidere a inițiativei, președintele Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, a sugerat deschiderea către o posibilă modificare a Tratatelor UE (European Commission 2022c). Prin urmare, propunerea creării unei comunități politice europene a fost făcută într-un context al cărui specific era însăși identificarea de noi soluții, a schimbărilor pe care Uniunea trebuie să le parcurgă pentru a se adapta provocărilor recente.

De asemenea, Războiul din Ucraina a izbucnit într-un context în care UE era deja puternic marcată de o criză internă, ancorată în implicațiile declinului democrației liberale și ale adâncirii fragmentării coeziunii între statele membre. Dinamica relațiilor dintre statele membre, în contextul crizei europene a refugiaților (2015), în cel al pandemiei de Covid-19 (diplomația vaccinurilor), sau în privința direcției de dezvoltare a dimensiunii de apărare a UE a evidențiat existența unor neconcordanțe între interesele statelor membre și între prioritățile lor în domeniul politicii externe, majoritatea lor fiind însă racordate la fenomenul crizei democrației liberale și al slăbirii coeziunii interne a UE. Decizia de a supune două state membre procedurii de *infringement* (Ungaria și Polonia), precum și de a condiționa accesul acestora la fondul de reconstrucție post-pandemie de respectarea statului de drept sunt demonstrații clare ale existenței unei crize interne serioase la nivelul UE, ale dificultății de atingere a consensului în privința celor mai fundamentale aspecte (valori democratice).

Mai departe, criza economico-financiară din 2008 a redus deschiderea liderilor europeni pentru continuarea procesului de extindere, problema costurilor aferente integrării unor noi state, precum

¹⁷ „(...) valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților. Aceste valori sunt comune statelor membre într-o so-

cietate caracterizată prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați” (European Union 2012).

și amplitudinea și efectele la nivel european ale crizei economice în Grecia s-au numărat printre principalele cauze ale reticenței europenilor față de extinderea UE. Faptul că, după 2008, doar Croația a reușit să încheie negocierile pentru aderare și să devină stat membru al UE este semnificativ. Revinând la perioada actuală, un alt element de luat în calcul este escaladarea crizei economice ale cărei rădăcini le putem regăsi în perioada pandemiei de Covid-19, puternic amplificată de consecințele războiului din Ucraina, cu ramificații în planul securității energetice și alimentare.

Propunerea lui E. Macron trebuie încadrată și în contextul atitudinii Franței față de viitorul parcurs al UE și față de politica de extindere. În 2019, Franța, susținută de Olanda și Danemarca, surprindea comunitatea europeană prin opoziția sa față de începerea negocierilor cu Albania și Macedonia de Nord, deși cele două state îndeplineseră condițiile pentru a începe negocierea aderării la UE. Mai mult, încă din 2003, prin Agenda de la Salonic, aderarea statelor vest-balcanice a fost definită ca prioritate de prim rang a UE, ca parte a soluției de stabilizare pe termen lung (EU Council 2003, 11-19).

La toate acestea se adaugă și abordarea președinției franceze față de Federația Rusă, în contextul agresiunii militare întreprinsă de aceasta din urmă asupra Ucrainei. Similar întregii comunități euroatlantice, Franța a condamnat actul de agresiune asupra Ucrainei, a impus sancțiuni economice și politice Rusiei, a oferit sprijin umanitar și militar Ucrainei, însă abordarea președintelui francez include și un efort vizibil de a păstra deschis dialogul cu partea rusă. Acest aspect se manifestă nu doar în repetatele convorbiri telefonice dintre cei doi șefi de stat relatate de mass-media, ci și în retorica față de Moscova. Spre exemplu, în același discurs în care a lansat propunerea unei comunități politice europene, a sugerat actorilor occidentali să nu se lase pradă „tentației de a umili sau de a se răzbuna” în relație cu Federația Rusă (French Presidency of the Council of the EU 2022). Aceasta după ce, cu mai puțin de o lună înainte, în contextul în care președintele SUA calificase atrocitățile comise de trupele ruse în Ucraina drept „genocid”, E. Macron a făcut referire la crimele de război, dar a refuzat să le denumească genocid. Președintele francez și-a argumentat poziția invocând faptul că o escaladare a retoricii nu servește scopului de a opri războiul și de a reconstrui pacea, dar și că cele două popoare (rus și ucrainean) sunt înfrățite (CNN 2022), stârnind reacții negative din partea Kievului (The New Voice of Ukraine 2022) (Dickinson 2022).

Prin urmare, experiența anterioară în ceea ce

privește extinderea, propriile vulnerabilități ale UE, precum climatul de criză economică ce se conturează din ce în ce mai clar constituie coordonate ale unor condiții mai degrabă nefavorabile unei viitoare extinderi ale UE.

Implicații ale „comunității politice europene”

Modul în care comunitatea politică europeană va fi constituită, criteriile care vor sta la baza constituirii ei, modul de organizare și funcționare, relația cu UE nu au fost detaliate. Totuși, referințele din discursul lui E. Macron, precum și trimiterea la propunerea lui F. Mitterand (1989) cu privire la o Confederație Europeană poate oferi indicii cu privire la scopul unei astfel de comunități și beneficiile oferite membrilor ei.

Președintele francez a subliniat că apartenența la această comunitate nu este o alternativă la aderare a respectivelor state. Prin urmare, odată primit avizul Comisiei Europene, Ucraina va putea începe negocierile de aderare la UE, însă nu urmând o procedură specială și rapidă, conform așteptărilor Kievului, ci procedura standard, dar beneficiind, în același timp, de un cadru suplimentar de relaționare și integrare cu UE.

Conceptul „comunității politice europene” poate fi relaționat, în opinia noastră, cu problematica „oboselii extinderii” (*enlargement fatigue*), al Europei cu mai multe viteze (*integrare diferențiată*) sau al Europei cercurilor concentrice.

Deși ideea unei Europe cu mai multe viteze creează de cele mai multe ori imaginea împărțirii UE în state membre mai dezvoltate și state membre mai puțin dezvoltate, o separare în funcție de capacitatea economică, care ar duce la inechitate în beneficiile pe care statele membre le obțin din apartenența la UE, *integrarea diferențiată*¹⁸ este o modalitate de integrare cu o lungă istorie la nivelul UE și presupune că un grup de state membre ale UE, care au capacitatea și voința politică necesare, pot alege, în baza unor interese comune, să își aprofundeze integrarea, celelalte state urmând să li se alăture, atunci când cele două condiții primare – capacitate și voință politică – vor fi împlinite. Exemple de integrare diferențiată pot fi considerate Zona Euro sau Spațiul Schengen.

Așadar, conceptul în sine nu este unul nou. De altfel, argumentarea președintelui francez chiar pleacă de la evocarea propunerii lui F. Mitterand, în 1989, de a crea o „confederație europeană”. În viziunea actualului președinte francez, propunerea lui Mitterand în urmă cu mai bine de trei decenii era „înaintea vremurilor”, dar problema ridicată de aceasta rămâne de actualitate – reorganizarea politică a Europei, astfel încât aceasta să aibă o cuprindere mai extinsă decât UE.

În același timp, există o serie de puncte comune

¹⁸ Pentru o analiză a implicațiilor și semnificațiilor acestui concept, a se vedea Cristina Bogzeanu, „De la Tratatul de la Roma (1957) la construirea unui nou parcurs pentru UE. Securitate

și apărare post-Brexit”, în *Impact Strategic*, nr. 1 [62]/2017, pp. 20-23.

între contextul în care Mitterrand lansa ideea confederației europene și cel prezent. Mitterrand vorbea despre confederația europeană la finele Războiului Rece, marcat de incertitudine, dar și de nevoia de a menține pacea și stabilitatea pe continent după destrămarea URSS. Ideea lui era să încurajeze apropierea dintre Vest și Est, pe baza comunităților europene, aplicând o metodă de integrare diferențiată. Nucleul, care ar fi trebuit să funcționeze ca un magnet, ar fi fost reprezentat de comunitățile europene, urmat de un al doilea cerc de state – cele din Consiliul Europei și, mai apoi un al treilea cerc al statelor ex-comuniste din Europa centrală și est, care ar fi cooperat în domenii precum cultura și tehnologia, astfel apărând ideea Europei cercurilor concentrice (Bozo 2008, 398). Similitudinea dintre cele două contexte constă nu doar în presiunea de a identifica soluții de organizare politică pentru menținerea păcii și stabilității pe continent, ci și în coexistența a două abordări, care pot fi puse în practică doar cu mare dificultate. Prima dintre ele este nevoia de consolidare a coeziunii, iar cea de-a doua extinderea. Atunci, ca și acum, consolidarea coeziunii interne era considerată o prioritate absolută, iar generarea de stabilitate și securitate prin includerea de noi state membre era privită cu reticență.

Comunitatea politică europeană, în viziunea lui E. Macron, este fundamentată pe adevăratele valori comune, iar domeniile de cooperare sunt cu mult mai extinse decât cele din viziunea predecesorului său – politic, securitate, energiei, transporturi, investiții, infrastructură și libertate de mișcare. Sunt domeniile în care Ucraina a fost puternic afectată de agresiunea Rusiei sau de a căror bună funcționare depinde reconstrucția post-conflict, dar și domeniile în care UE are nevoie de inițiative pentru a se adapta provocărilor actuale (securitate, transporturi, energie).

Pe de o parte, includerea într-o comunitate europeană politică ar putea presupune o formă consolidată de integrare a Ucrainei, Republicii Moldova și Georgiei, diferită de statutul deținut până acum, ca parte a Parteneriatului Estic. De asemenea, având în vedere faptul că acestea ar putea demara negocierile de aderare la UE, urmând să îi devină membre la finalizarea lor, ar putea constitui cu certitudine un progres în privința parcursului lor european. Acesta este și motivul pentru care Republica Moldova a manifestat deschidere față de propunerea lui E. Macron. Reacția Georgiei a fost mai degrabă una rezervată în această direcție (Euractiv 2022a).

De cealaltă parte, includerea în comunitatea politică europeană nu este aderare la UE, iar aderarea la UE constituie o miză importantă pentru Ucraina. Aceasta cu atât mai mult cu cât după ce NATO nu a dat curs solicitării repetate a Kievului de a institui o zonă de interdicție aeriană asupra Ucrainei,

încă din cursul lunii martie, președintele Zelenski a declarat că este dispus să renunțe la obiectivul aderării la NATO în beneficiul opririi agresiunii (Politico 2022). Și, mai important, aspirația Ucrainei de aderare la NATO s-a numărat printre motivele invocate de președintele Putin pentru a lansa atacul armat asupra acestei țări (Agerpres 2022b). În contextul perspectivei unei eventuale neutralități militare a Ucrainei, ca soluție de compromis pentru obținerea păcii, aderarea la UE constituie cea mai sigură cale către stabilitate prin ancorarea sa instituțională în comunitatea de securitate europeană.

Greutatea acestei ancorări a Ucrainei în cadrul instituțional european în contextul geopolitic regional este, de altfel, confirmată și de declarațiile ministrului de externe rus, Serghei Lavrov, care vădesc o schimbare a retoricii față de UE. Într-un discurs despre intenția Ucrainei de a adera la UE, acesta a afirmat „există îndoiele cu privire la cât de inofensivă este o asemenea dorință a Kievului”, completând că UE se transformă dintr-o „platformă economică constructivă” într-un „jucător agresiv, militant, care își declară ambițiile mult dincolo de continentul european” (Euractiv 2022b). Prin urmare, putem identifica începutul unei retorici agresive nu doar la adresa extinderii NATO spre est (motivată prin apartenența SUA), ci și a UE, determinată, probabil, de amplitudinea sancțiunilor impuse Rusiei și sprijinirea financiară, umanitară, politică și militară a Ucrainei. Mai mult, în această ordine de idei, este semnificativ și contextul în care a izbucnit criza ucraineană la finele anului 2013. Atunci, președintele V. Ianukovici, renunțase la semnarea Acordului de Asociere cu UE, ceea ce a generat ample proteste de masă, marcând astfel prima etapă a crizei ce a escaladat la începutul anului 2014.

Tot acest context poate fi interpretat ca o demonstrație a puterii UE în plan regional. Rămâne totuși întrebarea dacă soluția aderării Ucrainei la UE este benefică părților pe termen lung și dacă aderarea la UE sau la o eventuală comunitate politică europeană ar fi suficiente pentru ca nivelul stabilitate și securitate al Ucrainei să crească. Sunt însă întrebări cu răspunsuri dificile în timpul unui conflict în plină desfășurare, într-un context internațional cu o dinamică accelerată, dar și din cauza multiplelor aspecte încă necunoscute ale comunității politice europene.

Concluzii

Sprijinul umanitar, politic, economic, militar acordat Ucrainei este o primă componentă a rolului UE în contextul războiului ruso-ucrainean și se încadrează în seria de măsuri adoptate pe termen scurt, iar în acest plan statele membre ale UE au demonstrat tendința de a se situa de aceeași parte mult mai facil decât în privința viitorului relațiilor politice dintre UE și Ucraina. Cea de-a doua componentă este una pe termen lung și vizează exportul

de stabilitate și securitate prin integrarea Ucrainei. Condițiile în care Ucraina a solicitat aderarea, obiectul unei agresiuni militare cu arme convenționale, țintă a unui război în toată regula pe continentul european, primul de această natură după cel de-al Doilea Război Mondial, este fără precedent. Tot fără precedent este amplitudinea crizei de coeziune la nivelul UE. E. Macron a lansat o soluție de compromis. Totuși, nu este încă clar cât de ușor ar fi pentru UE să pună în practică o asemenea idee și nici dacă acest lucru ar fi benefic. Aceasta cu atât mai mult cu cât această comunitate politică europeană ar fi deschisă și statelor care au ieșit din UE. În condițiile unei acute crize de coeziune pe plan intern, comunitatea politică europeană ar putea deveni o posibilă soluție sau cutie a Pandorei (în funcție de efectele pe termen lung) de cooperare cu UE și pentru statele care astăzi îi sunt membre, dar a căror relaționare cu Uniunea este adesea conflictuală.

Pentru UE, comunitatea politică europeană ar fi un semnal că flexibilitatea ei politică este limitată și, în egală măsură, un indice al capacității de a crea noi forme de flexibilitate sub presiunea provocărilor de securitate. Este o soluție de compromis între așteptările unui stat vecin aflat în plin conflict și UE aflată în plină criză democratică, de coeziune și sub presiunea unei crize economice care este abia la început, precum și a unui mediu internațional competitiv.

Pentru Ucraina, aflată în plin război, perspectiva includerii într-o comunitate politică europeană conexă Uniunii Europene, dar diferită de aceasta este însă dificil de acceptat. Și aceasta nu doar din cauza distanței dintre așteptările inițiale ale Kievului (aderare rapidă conform unei proceduri speciale), pe de o parte, și, de cealaltă, soluția de compromis a președintelui E. Macron, ci și din cauza perioadei îndelungate a aspirației către statutul de stat membru al NATO și UE. Mai mult, strategia de comunicare strategică în timpul atacului Rusiei a fost ancorată pe tema apărării nu doar a suveranității și integrității statale, ci și a valorilor liberal democratice, specifice construcției europene și prezentate în antiteză cu cele promovate de Moscova.

Noi sancțiuni și efecte economice ale războiului ruso-ucrainean

Cristian Băhnăreanu

Comunitatea internațională a continuat să impună noi sancțiuni economice Rusiei cu scopul de a-i slăbi finanțele și economia astfel încât să oblige regimul de la Kremlin să revină la calea diplomatică și să încheie războiul nejustificat și neprovocat împotriva Ucrainei. De exemplu, SUA a intensificat în ultima lună controlul exporturilor și alte restricții în domeniul comercial ce vizează economia Rusiei

și a eliminat anumite lacune din sancțiunile deja aplicate. La nivelul UE, a fost realizat un acord privind cel de-al șaselea pachet de sancțiuni care vizează inclusiv interzicerea importurilor de petrol rusec, Ungaria și alte state fără ieșire la mare fiind exceptate o perioadă de 2-3 ani.

Incertitudinile geopolitice și economice diminuează încrederea în mediul de afaceri și investițiile și slăbesc și mai mult perspectivele economice pe termen scurt. De exemplu, ONU a redus previziunile privind creșterea globală pentru anul 2022 de la 4% la 3,1% și avertizează că perspectivele economice sunt sub semnul riscurilor ce decurg din intensificarea războiului din Ucraina și potențialele noi valuri ale pandemiei (UN 2022, 1). Creșterea prețurilor la alimente, îngrășămintele și alte mărfuri afectează puternic țările în curs de dezvoltare ceea ce va accentua insecuritatea alimentară și sărăcia.

Aflată într-o etapă de redresare fragilă după pandemie, se pare că economia mondială va încetini semnificativ pe parcursul anului 2022 ca urmare a conflictului ruso-ucrainean și amplitudinii crizei umanitare ce afectează Europa, PIB-ul urmând să scadă cu circa 2,5% față de anul anterior (IMF 2022, 1). Deja, inflația în creștere puternică și problemele de aprovizionare au dus la majorarea prețurilor combustibililor și alimentelor, ceea ce a afectat mai ales populația vulnerabilă din țările cu venituri mici. Costurile economice ale războiului sunt de așteptat să se propage pe plan regional și global prin intermediul piețelor de mărfuri, comerțului și, nu în ultimul rând, al circuitelor financiare.

Costurile economice ale acestui război sunt imense și încep să se facă resimțite cu precădere la nivelul celor două părți direct implicate – Ucraina și Rusia. Un studiu al Școlii de economie de la Kiev, împreună cu Ministerul economiei, estimează că pierderile economice ale Ucrainei până la data de 2 mai 2022, ce iau în calcul atât cele directe aduse infrastructurii, cât și cele indirecte (scădere PIB, investiții, forță de muncă și creștere costuri de apărare, suport social etc.), se situează în intervalul de 564-600 miliarde de dolari (Kyiv School of Economics 2022). De la începutul războiului, au fost avariate sau distruse 195 de întreprinderi, fabrici și unități de producție, 82 de clădiri administrative, 231 instituții de sănătate, 543 de grădinițe, 940 de instituții educaționale, 97 de biserici, 144 de clădiri culturale și circa 33,7 milioane m² suprafață locuibilă. Mai mult, 22 aeroporturi civile și militare, 2 porturi și facilitățile aferente, 295 de poduri și treceri, 23.800 kilometri de drumuri au avut de suferit sau au fost confiscate. Din păcate, valoarea totală a acestor pierderi va continua să crească ceea ce va afecta pe termen lung economia și societatea ucraineană, precum și costurile și durata reconstrucției post-război.

Sancțiunile internaționale lovesc puternic în dezvoltarea economică a Rusiei și vor avea efecte

de durată, inclusiv în ceea ce privește nivelul de trai al populației ruse. În declarația de comemorare a sfârșitului celui de-al Doilea Război Mondial în Europa, liderii G7 au afirmat că măsurile viitoare vor include: eliminarea treptată a dependenței de energia rusă; interdicții de export pentru serviciile; sancțiuni suplimentare împotriva băncilor, oligarhilor și persoanelor din Rusia; și eforturile de a continua lupta împotriva propagandei ruse (G7 2022). În ultimele 45 de zile au fost adăugate noi sancțiuni la cele existente, astfel:

- Trezoreria SUA și Departamentele de Stat, aliniindu-se anunțului G7, au anunțat că vor interzice furnizarea de servicii de contabilitate, de înființare și formare corporativă și consultanță în management către persoane și entități din Rusia (U.S. Department of the Treasury 2022a).

- Trezoreria SUA a sancționat persoane și entități care au încercat să se sustragă sancțiunilor deja impuse, printre care Transkapitalbank, Bitriver și alte companii din industria monedelor virtuale și o rețea condusă de oligarhul rus Konstantin Malofeyev (U.S. Department of the Treasury 2022b). De asemenea, Departamentul de Stat a anunțat că impune sancțiuni financiare și restricții în ceea ce privește acordarea vizei pentru sute de persoane, inclusiv directori de bănci, companii de apărare și posturi de televiziune deținute de stat (Blinken 2022a) (Blinken 2022b).

- SUA a interzis navelor afiliate Rusiei să intre în porturile americane (Biden Jr. 2022), iar Norvegia a adăugat la interdicția legată de propriile porturi și una rutieră în ceea ce privește transport de mărfuri realizat de firmele rusești (Ministry of Foreign Affairs & Ministry of Trade, Industry and Fisheries 2022).

- Trezoreria SUA a declanșat o acțiune de blocare a plăților efectuate de către Rusia în contul deținătorilor americani de obligațiuni (U.S. Department of the Treasury 2022c).

- Autoritatea fiscală din Marea Britanie a revocat Bursii de Valori din Moscova statutul de bursă de valori recunoscută (HM Revenue and Customs 2022), ceea ce probabil va priva viitorii investitori de accesul la anumite beneficii fiscale din Marea Britanie.

- Marea Britanie a interzis importurile de noi mărfuri rusești (argint, produse din lemn și caviar) și exporturile anumitor produse și tehnologii (produse chimice, materiale plastice, cauciuc, utilaje, echipamente de interceptare și monitorizare) și servicii (consultanță în management, contabilitate și relații publice) către statul rus și impune un tarife suplimentare pentru importurile de diamante, platină, paladiu și cauciuc din Rusia și Belarus (UK Government 2022a) (UK Department for International Trade 2022) (UK Government 2022b). De asemenea, a impus sancțiuni și interdicții de călătorie unui număr de comandanți militari ruși și altor

persoane care susțin războiul lui Putin, precum și asupra a 63 de persoane și entități asociate cu „fabrica de trol” a Rusiei, apropiați ai președintelui Putin, inclusiv fosta soție și veri ai acestuia (UK Government 2022c) (UK Office of Financial Sanctions Implementation 2022).

- Marea Britanie a anunțat sancțiuni financiare împotriva EVRAZ plc, o companie rusă de producție și minerit de oțel (UK Government 2022d).

- Japonia a retras tratamentul tarifar al națiunii celei mai favorizate pentru importurile din Rusia, ceea ce va crește tarifele de import pentru anumite produse (The Japan House of Representatives 2022). Spre deosebire, China a redus aceste taxe aplicate importurilor de cărbune de la 3-6% la zero pentru a beneficia în mod disproporționat de exporturile rusești deplasate de pe alte piețe (Customs Tariff Commission of the State Council 2022). De asemenea, Japonia a anunțat că va îngheța activele a opt oficiali ruși și va interzice toate exporturile către 71 de organizații ruse și va interzice exporturile de mărfuri de „ultimă generație” și a altor produse în Rusia (Ministry of Foreign Affairs & Ministry of Finance & Ministry of Economy, Trade and Industry 2022).

- Canada, Australia, Noua Zeelandă au sancționat o serie de companii rusești și mai multe persoane din domeniul politic și economic, dar și susținători și apropiați ai președintelui Putin (Government of Canada 2022) (Australia Minister for Foreign Affairs 2022) (New Zealand Foreign Affairs Minister 2022). De asemenea, guvernul canadian a modificat și restricțiile de import și export privind comerțul cu Rusia (Government of Canada 2022).

În mediul politic și academic a apărut inevitabil o dezbatere privind eficiența acestor sancțiuni ale comunității internaționale împotriva Rusiei, inclusiv efectele produse economiei celor care le impun. Astfel, președintele recent reales, Aleksandar Vučić, afirma de curând că Serbia, candidată la aderarea la UE, nu va impune sancțiuni Rusiei deoarece „nu credem că sancțiunile vor schimba ceva” (Dunai 2022). Ungaria, care are mari interese economice legate de resursele energetice primite de la Rusia, are o poziție asemănătoare. De cealaltă parte, specialiștii susțin că obiectivele clasice ale justiției penale – descurajarea, impunerea, pedepsirea și reabilitarea – pot fi aplicate și sancțiunilor economice (Hufbauer și Hogan 2022). În mod clar, descurajarea nu a reușit să oprească așa-numita „operațiune specială” a Rusiei, însă sancțiunile impuse după invazia rusă a Ucrainei ar putea încă descuraja alte țări, precum China, să submineze direct sau indirect măsurile adoptate la adresa economiei ruse. În ceea ce privește impunerea acestora, sancțiunile s-au dovedit printre cele mai puternice din istoria modernă deoarece au fost acceptate de o mare parte a comunității in-

ternaționale, efectele asupra economiei și cetățenilor ruși fiind destul de severe. Despre reabilitarea Rusiei în fața Occidentului nici nu se poate discuta în momentul de față, deoarece nu există nici cea mai mică dovadă că regimul de la Moscova își va schimba cursul acțiunilor.

Cu toate acestea, sancțiunile la adresa Rusiei își produc din ce în ce mai puternic efectele. Experții ONU prognozează o contracție puternică a economiei ruse de -10,6% până la sfârșitul anului 2022 (UN 2022, 3), pe baza reducerii la maxim a relațiilor economice și financiare ale Rusiei cu restul lumii, exodului capitalului și companiilor străine și posibilului embargo energetic al Europei, iar FMI se așteaptă la o contracție de cel puțin -8,5% în anul curent ca urmare a scăderii puternice a investițiilor și consumului (IMF 2022, 4). Și președintele Putin recunoaște că anul 2022 va fi dificil pentru economia rusă, dar din cauza inflației galopante și nu din cauza războiului din Ucraina (Mazilu 2022).

Din punct de vedere al securității energetice europene și securității veniturilor ruse putem spune că în ultima lună s-a intrat tot mai puternic în scenariul al treilea, „Furnizarea de gaze și petrol spre Europa este perturbată ceea ce declanșează o undă de șoc pe piața globală”, creat de specialiștii de la Blomberg la începutul războiului (Holland, și alții 2022). Conform acestuia, pe de o parte combinația penuriei de energie ca urmare a întreruperii livrărilor de resurse energetice de către Rusia, al propagării efectelor negative asociate (de exemplu, creșterea prețurilor la pompă) și incertitudinii crescute declanșează o contracție a economiei europene, iar pe de altă parte bugetul și sectorul energetic al Rusiei primesc o lovitură suplimentară ca urmare a renunțării parțiale/totale la importurile de hidrocarburi ruse.

După mai multe runde de negocieri, ambasadorii UE au reușit să ajungă la un acord asupra unui embargo petrolier parțial la adresa Rusiei (European Council 2022), mai precis 75% din importurile comunității europene de petrol și produse petroliere în prezent (cu excepția unor livrări prin oleoductul Drujba spre Ungaria, Slovacia, Republica Cehă și alte țări fără ieșire la mare) și 90% până la sfârșitul anului curent (O'Kane 2022). Înțelegerea prevede o scădere progresivă a transporturilor navale de petrol rusec, inclusiv a importurilor prin conducte ale Germaniei și Poloniei. Punerea în aplicare a acestei măsuri va afecta puternic economia rusă având în vedere că, până în prezent, statele UE importau din Rusia circa 2,2 milioane de barili/zi de petrol și alte 1,2 milioane de barili/zi de produse petroliere, ceea ce se traduce în venituri pentru economia rusă de peste 1 milion de dolari/zi (BBC News 2022). Cel de-al șaselea pachet de sancțiuni va intra în vigoare vineri, 3 iunie 2022, după primirea acordului scris din partea fiecărui stat membru.

Ca represalii la măsurile occidentale, Rusia a pus în practică amenințarea prin care toate țările neprietenoase, începând cu 1 aprilie, vor trebui să plătească în ruble pentru hidrocarburile achiziționate prin conturi deschise la banca rusească Gazprombank, în caz contrar livrările urmând a fi sistate (Astrasheuskaya și Abboud 2022). Astfel, Gazprom a întrerupt exporturile de gaze naturale către Polonia, Bulgaria și Finlanda din cauza refuzului a plăți în moneda rusească (Bounds și Fleming 2022), precum și către o companie din Olanda și alta din Danemarca. Mai mult, Rusia a blocat tranzacțiile cu 31 de companii energetice străine, inclusiv foste filiale ale Gazprom în Germania, Franța și alte state europene, comercianți și operatori de depozite subterane de gaze, precum și cu firme din SUA și Singapore (TASSc 2022). Având în vedere indicațiile neclare venite de la Bruxelles, unele state europene s-au conformat ultimului președintelui Putin, fiind acuzate că încalcă sancțiunile UE, ca de exemplu Germania, Franța, Italia, Austria, Republica Cehă, Ungaria, Slovacia sau Slovenia (Hernandez 2022).

De asemenea, contra-sancțiunile Rusiei au vizat persoane și companii din SUA și UE și în special livrările de energie spre țările europene. Astfel, Ministerul rus de Externe a adăugat pe „lista neagră” 29 de americani (oficiali de rang înalt și soțiile acestora, oameni de afaceri, experți și reporteri, inclusiv vicepreședintele SUA, Kamala Harris și directorul executiv al Meta, Mark Zuckerberg) (TASS 2022a). După circa o lună, regimul de la Moscova interzice și președintelui american, Joe Biden și altor 962 de cetățeni americani să călătorească în Rusia (TASSb 2022).

Cazul Rusiei marchează o nouă pagină în practica globală a sancțiunilor având în vedere amploarea și gradul de acceptare al măsurilor adoptate. Cu toate că rezultatele actuale și viitoare ale sancțiunilor occidentale sunt destul de clare, lecțiile învățate din cazurile anterioare ar putea ajuta la creșterea eficacității și la minimizarea costurilor. Prin urmare, credem că sunt necesare măsuri de protecție pentru a atenua costurile economice interne din țările europene, mai ales dacă aceste costuri sunt abordate într-un stadiu incipient.

Refugiații din Ucraina în opinia publică europeană

Alexandra Sarcinschi

La peste trei luni de la declanșarea războiului din Ucraina, situația refugiaților constituie una dintre cele mai dramatice consecințe ale acțiunilor ilegale ale Federației Ruse. Aceasta nu doar prin prisma dislocării forțate a unei mase uriașe de oameni și a numărului foarte mare de victime civile, ci și prin vulnerabilitățile și riscurile ce le comportă

un astfel de context. Analiza de față este dedicată atât continuării abordării statistice a fluxului de refugiați din Ucraina pentru a putea înțelege amploarea fenomenului, cât și identificării modului în care opinia publică din țările de tranzit și de destinație se raportează la acest subiect, opinie modelată de diverși factori sociali, culturali, economici și politici.

La sfârșitul lunii mai, numărul total de refugiați din Ucraina înregistrat de Înalțul Comisariat al ONU pentru Refugiați era de peste 6,8 milioane (UNHCR 2022a), reprezentând aproximativ 15% din populația țării. Creșterea cea mai abruptă a fost, evident, în primele zile ale războiului, când s-a ajuns și la peste 200.000 de persoane care au intrat din Ucraina în țările vecine (6 și 7 martie), în timp ce în ultima lună (24 aprilie - 24 mai), *media zilnică a ieșirilor din Ucraina a scăzut la aproximativ 47.000 de persoane* (figura nr. 4). Această tendință poate fi considerată normală din cauza a două categorii de factori: pe de o parte, deși ostilitățile continuă, acestea au fost concentrate pe regiunea de est a țării ceea ce a permis dislocarea internă a populației, iar, pe de altă parte, grupurile de persoane ușor deplasabile și cele dispunând de resurse pentru ieșirea din țară sau aflate în proximitatea frontierelor au putut pleca spre țările vecine în prima fază a războiului.

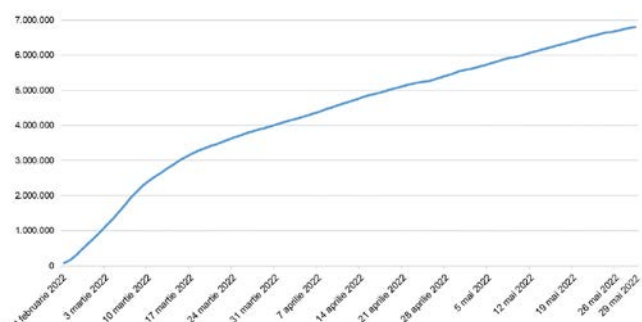

Figura nr. 4: Evoluția numărului de refugiați din Ucraina de la începutul războiului până la 29 mai 2022 (UNHCR 2022a)

La mijlocul lunii mai, numărul persoanelor dislocate intern (IDP) depășea 8 milioane. Dacă în analiza anterioară, regiunea de sud înregistra cel mai mic număr de IDP (sub 500.000), la data analizei curente, exceptând vestul, ce are în continuare cel mai mare număr de persoane care s-au retras din calea ostilităților (peste 2 milioane), toate celelalte regiuni figurează cu peste 500.000 de IDP (WHO 2022).

Rusia își păstrează același tipar de acțiune remarcat din intervenția în Siria și din primele săptămâni ale războiului din Ucraina, anume atacurile direcționate asupra civililor și facilităților civile cu scopul eliminării rezistenței, producerii unor pagube semnificative infrastructurii și dislocării masive de populație. La 24 mai 2022, Ministerul de

Externe al Ucrainei a publicat o statistică referitoare la „crimele de război”¹⁹ ale Rusiei: 258 de copii uciși, 4.591 de civili răniți, 3.942 de civili uciși, 13.516 crime de război înregistrate și 6.800 de clădiri civile distruse (Ministry of Foreign Affairs of Ukraine 2022). La a 34-a sesiune specială a Consiliului pentru Drepturile Omului referitoare la deteriorarea situației în Ucraina ca urmare a agresiunii ruse, Înalțul Comisar pentru Drepturile Omului, Michelle Bachelet, a afirmat că „Majoritatea (victimelor civile, n.n.) continuă să fie cauzată de utilizarea armelor explozive cu efecte pe suprafață extinsă în zonele populate, cum ar fi bombardamentele de artilerie grea, inclusiv lansatoare multiple de rachete, rachete și lovituri aeriene. Potrivit informațiilor noastre (ONU, n.n.), deși astfel de incidente pot fi atribuite ambelor părți în conflict, majoritatea acestor victime par să fie atribuite forțelor armate ruse și grupurilor armate afiliate” (OHCHR 2022a). Statistica ONU furnizează cifre similare în ceea ce privește victimele civile ucrainene ale războiului: 4.031 de persoane ucise și 4.735 rănite, majoritatea în regiunile Donețk și Luhansk (OHCHR 2022b). O săptămână mai târziu, la 31 mai 2022, numărul victimelor înregistrat de ONU a crescut la 4.149 de civili uciși, dintre care 267 de copii, și 4.945 de civili răniți (OHCHR 2022c).

Chiar dacă dramatismul situației din Ucraina este deosebit de ridicat, iar viețile civililor sunt vizate direct de către forțele armate ruse, *ultima lună a fost marcată de o tendință din ce în ce mai puternică de reîntoarcere a ucrainenilor plecați peste hotare* (State Border Guard Service of Ukraine 2022), la data de 27 mai, peste 2,2 milioane de ucraineni figurând ca reîntorși (UNHCR 2022a). În plus, începând cu 9 mai 2022, Serviciul Poliției Frontierei de Stat a Ucrainei a înregistrat creșterea zilnică a numărului celor întorși, număr situat peste numărul celor care ies din țară în 24 de ore (figura nr. 5).

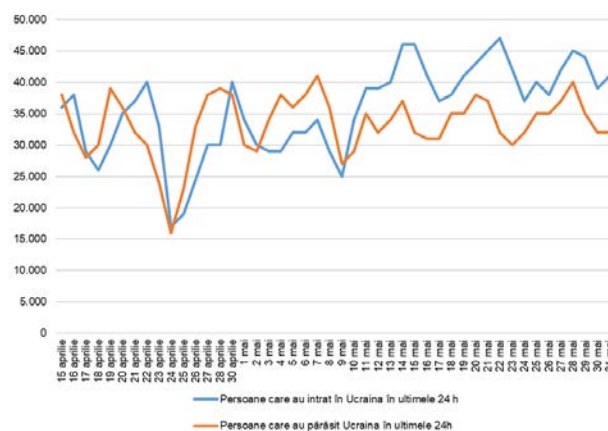

Figura nr. 5: Evoluția numărului de persoane care s-au întors în Ucraina de la începutul războiului până la 31 mai 2022 (State Border Guard Service of Ukraine 2022)

¹⁹ ONU încă anchetează existența crimelor de război, în conformitate cu definiția dată de legislația internațională în domeniu.

Cu toate acestea, *numărul ucrainenilor aflați peste hotarele țării este în continuare ridicat. Aceștia nu au rămas în țările vecine Ucrainei, ci au călătorit și spre restul Europei.* Conform UNHCR, în cea mai mare parte a țărilor vest-europene, nordice și sud-estice sunt estimați sub 100.000 de ucraineni în fiecare, în timp ce în Republica Cehă numărul acestora depășește 350.000 de persoane (WHO 2022), iar în Germania 500.000 (UNHCR 2022b).

În ceea ce privește România, peste 87.000 de persoane refugiate din Ucraina erau înregistrate la mijlocul lunii mai (UNHCR 2022c), dintr-un total de peste 960.000 de persoane care au traversat frontiera în țara noastră până la acea dată (Poliția de Frontieră Română 2022). Dintre aceștia, peste 4.350 au solicitat azil, însă din 16 aprilie și până în prezent au fost înregistrate doar 9 solicitări (Ministerul Afacerilor Interne 2022). În schimb, acordarea la nivel european a permiselor de ședere temporară a făcut ca și în România să fie emise peste 33.000 de asemenea permise pentru cetățenii ucraineni (Ministerul Afacerilor Interne 2022), în timp ce UE estimează un total european de 2,8 milioane de cereri înregistrate până la 18 mai (UNHCR 2022d). În plus, aceste date pot fi corelate cu cele furnizate de ministrul Muncii și Solidarității Sociale care a declarat că, până la 19 mai 2022, erau înregistrate peste 5.200 de contracte ale cetățenilor ucraineni, dintre care peste jumătate datate după 24 februarie 2022 în domenii precum industria prelucrătoare, construcții, servicii administrative, hoteluri și restaurante (figura nr. 6) (AGERPRES 2022). Conform aceluiași declarații, cele mai multe astfel de contracte sunt înregistrate în București (804), Bistrița (261), Arad (218) și Timiș (203) (AGERPRES 2022).

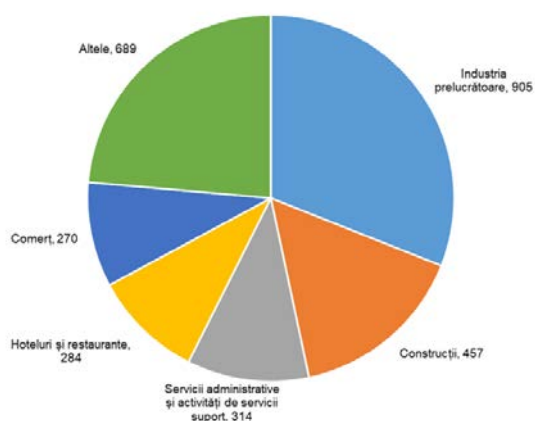

Figura nr. 6: Principalele domenii în care activează cetățenii ucraineni refugiați în România, la data de 19 mai 2022 (AGERPRES 2022)

Polonia rămâne în continuare principala țară de destinație și tranzit pentru refugiații din Ucraina: la peste trei luni de la începerea războiului (24 mai 2022), peste 3,6 milioane de persoane au traversat

granița în această țară (UNHCR 2022a) și peste 1 milion s-au refugiat aici (UNHCR 2022b). Conform statisticii publicată de UNHCR, urmează România și Federația Rusă, ambele cu peste 1 milion, respectiv 900 de mii de refugiați din Ucraina care le-au traversat frontierele până la sfârșitul lui mai 2022 (UNHCR 2022a). Dacă în cazul țării noastre nu sunt probleme referitoare la respectarea normelor de drept internațional, persoanele care tranzitează România sau rămân aici făcând acest lucru de bunăvoie și bucurându-se de toate drepturile ce revin categoriei refugiaților, în ceea ce privește Rusia se mențin suspiciunile referitoare la deportarea forțată a populației din Ucraina. În acest sens, Misiunea OSCE în Ucraina nota într-un raport finalizat la mijlocul lunii aprilie 2022 că a primit numeroase sesizări din partea oficialilor ucraineni, a ONG-urilor și a unor persoane din media sociale care reclamă deportările forțate din teritoriile ocupate către Rusia (Benedek, Bílková și Sass 2022, 23). De exemplu, Avocatul pentru Drepturile Omului din Parlamentul ucrainean declara, la sfârșitul lunii martie, că 500.000 de civili au fost deportați din Ucraina în Rusia, procesați în tabere de filtrare și apoi trimiși în regiuni îndepărtate, precum Insula Sahalin. Moscova, în schimb, a negat aceste acuzații și a afirmat că, dimpotrivă, Ucraina împiedică evacuarea propriilor cetățeni în Rusia. În acest context, pe lângă problema legalității acțiunii în sine, a existenței și calității serviciilor asigurate celor deportați, apare și cea a conșcripției, înrolării și muncii cetățenilor ucraineni, toate acestea fiind interzise prin a IV-a Convenție de la Geneva. Misiunea OSCE a înregistrat acuzații conform cărora numeroși locuitori ai Donețk și Luhansk au primit cetățenie rusă și fac parte sau au făcut parte din Forțele Armate Ruse sau că militari ruși fac propagandă „noii poliții a orașului” în regiunea Herson, însă nu a putut verifica niciuna dintre ele (Benedek, Bílková și Sass 2022, 24-25).

Belarus, partenerul strategic al Rusiei, a înregistrat în luna mai peste 30.000 de refugiați din Ucraina (UNHCR 2022a), însă aproximativ o treime dintre aceștia au intrat prin țări ale UE, în special Polonia (UNHCR 2022e). Conform UNHCR, majoritatea refugiaților sunt din regiunile Kiev și Cernihiv, vizate de acțiunile militare și aflate la granița cu Belarus. Cu toate că președintele Lukașenko și-a declarat în mod deschis susținerea pentru acțiunile Rusiei, în ceea ce privește gestionarea fluxului de refugiați (cel mai mic din punct de vedere al volumului dintre țările vecine Ucrainei), el a acceptat ca guvernul să fie sprijinit de Societatea de Cruce Roșie din Belarus și de un Forum inter-agenții de coordonare a refugiaților condus de UNHCR (UNHCR 2022e).

Conform UNHCR, la data de 19 mai, în Ungaria erau prezenți sub 100.000 de refugiați din Ucraina (UNHCR 2022b). Ungaria rămâne o țară de tranzit

pentru refugiații ucraineni, deși numărul celor care au traversat granița în această țară depășește 660.000 de persoane (UNHCR 2022a), iar aproximativ o treime dintre refugiații care intră în România trec ulterior frontiera cu Ungaria (WHO 2022).

Ca urmare a războiului ce se desfășoară în țara vecină, la 24 mai, guvernul de la Budapesta a instituit „starea de pericol” (Cabinet Office of the Prime Minister 2022a). În aceeași zi, în discursul de prezentare a miniștrilor în noul guvern, prim-ministrul Viktor Orban a subliniat faptul că începând cu anul 2020, Ungaria s-a confruntat cu pandemia de Covid-19 și acum cu războiul din vecinătatea estică, iar „ca o consecință a acestora, lumea, continentul nostru și țara noastră au fost lovite de un val de refugiați, creșterea fără precedent a prețurilor la energie și bunuri și inflație”; în plus, „criza energetică și alimentară destabilizează țările populate, dar fragile și aceasta ar putea declanșa noi războaie și mișcări de populație chiar mai mari decât cele din 2015”, ceea ce constituie „o provocare uriașă pentru jumătatea mai bogată a lumii, inclusiv Ungaria” (Cabinet Office Of The Prime Minister 2022b). Discursul creează o imagine dihotomică a lumii, cu o separație clară între săraci și bogați, între sursele unor diverse provocări de securitate și actorii amenințați de acestea. În acest context subliniat de liderul naționalist, problematica refugiaților este securitizată, fiind introdusă în discursul prim-ministrului printre „pericolele, nesiguranța și războaiele” ce vor caracteriza perioada 2020-2030 (Cabinet Office Of The Prime Minister 2022b).

Nu doar în Ungaria a fost resimțit în ultima lună un curent critic la adresa refugiaților din Ucraina și a măsurilor luate de către guverne și UE în sprijinul lor. Mass media consemnează că și în Bulgaria, Slovacia, Republica Cehă și Polonia partidele naționaliste și de extremă dreapta compară situația refugiaților ucraineni cu criza din 2015 și subliniază așa-numitele „privilegii” acordate celor dintâi (EU-RACTIV Network 2022).

La nivel european însă, opinia publică manifestă o tendință de solidarizare cu poporul ucrainean: dacă la sfârșitul lunii februarie, peste 70% dintre cei intervievați²⁰ erau în favoarea acceptării refugiaților din Ucraina de către țara lor (European Parliament 2022a, 2), peste o lună, 74% dintre respondenți²¹ și-au exprimat acordul ca țara lor să preia refugiați (European Parliament 2022b, 3).

În partea a doua a lunii aprilie (13-20 aprilie), un sondaj Eurobarometru indica faptul că 88% dintre cetățenii europeni aprobau ideea de a primi în UE „oameni care fug de război”, în condițiile în care interesul pentru războiul din Ucraina era deosebit de crescut (peste două treimi dintre respondenți urmăreau știrile legate de acesta de mai multe ori pe

zi sau o dată pe zi, iar trei sferturi discutau săptămânal cu prietenii și rudele despre războiul în cauză) (Ipsos European Public Affairs 2022, 5, 25). În mod paradoxal, aprobarea cea mai ridicată față de măsura primirii de refugiați era în cea mai îndepărtată țară europeană de Ucraina, Portugalia (96%), unde, la începutul lunii mai, erau înregistrați aproximativ 36.000 de refugiați (Holroyd 2022). Dintre țările vecine, în care fluxul de refugiați este cel mai consistent (Polonia și România), susținerea față de această măsură depășea media europeană (88%), în timp ce în Ungaria și Slovacia era ușor mai scăzută (figura nr. 7). În Bulgaria, unde la mijlocul lunii mai figurau între 50.000 și 100.000 de refugiați din Ucraina, susținerea față de primirea acestora era cea mai redusă, 75%.

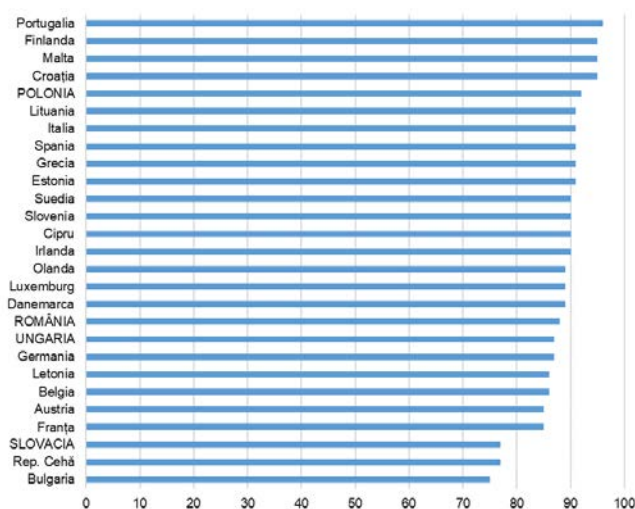

Figura nr. 7: Răspunsul la întrebarea Q4 „Pentru fiecare dintre următoarele măsuri care au fost anunțate de UE pentru a răspunde războiului din Ucraina, vă rog să-mi spuneți dacă le aprobați sau nu? Primirea în UE a oamenilor care fug de război” (% aprobare totală/țară) (Ipsos European Public Affairs 2022, 27)

Susținerea față de refugiații ucraineni a fost pusă în oglindă cu cea față de criza refugiaților și migranților ilegali din anul 2015, fiind adusă în discuție o dublă măsură a autorităților naționale și europene în gestionarea celor două crize, dar și reacția diferită a opiniei publice de la un caz la altul (Asylum Access 2022) (Schmitz 2022) (Schaer 2022). Comparând rezultatele sondajelor de mai sus cu cele ale sondajelor realizate la începutul crizei din 2015 (din seria Eurobarometru), se observă că la sfârșitul anului (7-17 noiembrie 2015), când peste 100.000 de refugiați și migranți intrau lunar în țările UE, imigrația a devenit pentru europeni cea mai importantă problemă cu care se confruntă Uniunea (58% față de 38% înainte de criză), inclusiv la nivel național (36% față de 23% înainte de

²⁰ Sondaj realizat de TGM Research, în 25-26 februarie 2022, în șapte țări europene (Franța, Germania, Italia, Marea Britanie, Polonia, România, Ungaria) și SUA.

²¹ Sondaj realizat de IPSOS, în perioada 25 martie – 3 aprilie 2022, în 27 de țări din întreaga lume.

criză) (European Commission 2015, 13, 16). Concomitent cu reprezentarea imigrației ca cea mai importantă problemă, îngrijorarea față de terorism înregistrează și ea o creștere semnificativă: devine a doua cea mai importantă problemă la nivel european pentru 25% dintre respondenți, față de 17% în primăvara lui 2015 (European Commission 2015, 13). În ceea ce privește sprijinul pe care ar trebui ca țara respondenților să îl acorde refugiaților, în următorul Eurobarometru (21-31 mai 2016) se observă scăderea procentului de la 65% la 63% la nivelul UE (European Commission 2016, 50).

În Eurobarometrul din toamna lui 2015 aproximativ două treimi dintre cei intervievați au declarat că simt că sunt cetățeni ai UE (European Commission 2015, 32), iar acest procent a crescut cu două puncte la următorul sondaj (European Commission 2016, 14), dar fără a fi investigat modul în care criza refugiaților și migrației ilegale ar putea influența acest tip de reprezentare psihosocială prin posibila creștere a coeziunii în rândul cetățenilor europeni. În schimb, în sondajul din aprilie 2022 a fost introdusă întrebarea „Cât de mult sunteți de acord sau dezacord cu fiecare dintre următoarele afirmații? Mă simt mai european de la războiul din Ucraina” la care 43% dintre respondenți au răspuns că sunt de acord (13% - total de acord și 30% - tind să fie de acord) (Ipsos European Public Affairs 2022, 63). În plus, peste 70% din eșantion au declarat că sunt de acord cu afirmația că Ucraina face parte din familia europeană, iar 66% că aceasta ar trebui să se alătore Uniunii când este pregătită (figura nr. 8).

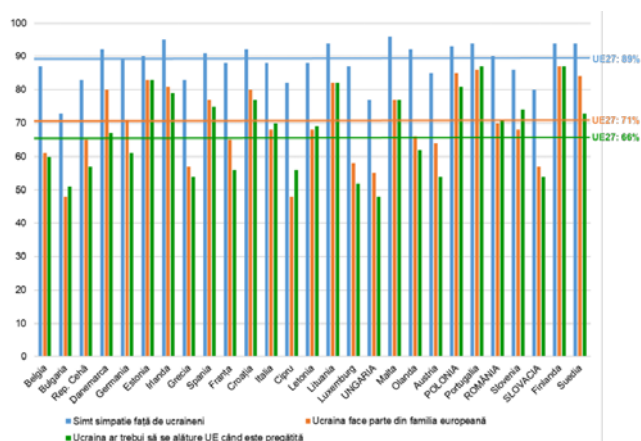

Figura nr. 8: Răspunsul la întrebările „Cât de mult sunteți de acord sau dezacord cu fiecare dintre următoarele afirmații?” (% aprobare totală și tendință de aprobare/țară) (Ipsos European Public Affairs 2022, 66-65)

Se observă că dacă în cazul crizei din 2015, răspunsul inițial al populației din Europa a fost să transforme fenomenul migraționist într-o problemă europeană și națională, reacția acesteia în 2022 a fost caracterizată de un nivel sporit de empatie demonstrat prin modul în care a răspuns individual și voluntar la solicitările guvernelor și organizațiilor neguvernamentale de a acorda ajutor refugiaților

din Ucraina. Această atitudine este explicabilă prin înseși răspunsurile la întrebările formulate în cercetările realizate la nivel european. În primul rând, prin alăturarea Ucrainei familiei europene (71%) nu este recunoscută doar proximitatea sa geografică, ci și cea culturală, în acest caz neexistând o pregnantă percepție a diferenței culturale, precum în criza anterioară. Fiind o țară europeană, sistemul de valori, credințe și reguli dobândite social ale ucrainenilor nu sunt percepute de către opinia publică din Europa ca fiind diferite, spre deosebire de cele ale cetățenilor țărilor asiatice și africane. În plus, prezentarea ucrainenilor de către mass media ca eroi care își apără țara în fața agresiunii ruse determină atingerea unui grad ridicat de simpatie față de aceștia (89%), în comparație cu cazul refugiaților și imigranților care provin din țări îndepărtate din punct de vedere geografic și cultural și despre care mass media au prezentat nu neapărat cauzele obiective ale declanșării mișcării de populație, ci potențialele riscuri la adresa securității europene.

Așadar, se poate concluziona că reprezentarea diferită a refugiaților din cele două grupuri culturale la nivelul opiniei publice europene este explicabilă tocmai prin aceste coordonate culturale și geografice ce le definesc, sentimentele pro-ucraineni fiind determinate de percepția similitudinilor cu restul populației europene. Cu toate acestea, în viitorul apropiat susținerea europenilor față de măsurile luate în sprijinul refugiaților ucraineni ar putea să scadă atât din cauza volatilității imaginilor create de către mass media, cât și al unor factori ce aparțin mai multor domenii, precum cel social (creșterea continuă a numărului de refugiați, potențiala apariție a unor focare de boli infecțioase din cauza decalării sau anulării campaniilor de vaccinare din Ucraina, epuizarea psihologică ce afectează nu doar populația din zona de conflict și refugiații, ci și persoanele care urmăresc asiduu fluxul informațional referitor la război), politic (discursurile anti-refugiați și anti-implicare ale partidelor naționaliste) sau economic (sanctiunile impuse Rusiei cu repercusiuni asupra economiei europene deja afectată de pandemia de Covid-19).

Bibliografie:

Agerpres. 2022. "Marius Budăi: Peste 2.900 de ucraineni s-au angajat în România de la începutul războiului. Ministrul spune unde lucrează majoritatea." Mai 20. Accessed Mai 21, 2022. <https://www.agerpres.ro/social/2022/05/20/marius-budai-pest-2-900-de-cetateni-ucraineni-s-au-angajat-in-romania-de-la-inceputul-razboiului-921729>.

Agerpres. 2022b. "Vladimir Putin: Rusia, pregătită să găsească 'soluții diplomatice' cu Occidentul." 23. Accessed 5 10, 2022.

<https://www.agerpres.ro/politica-externa/2022/02/23/vladimir-putin-rusia-pregatita-sa-gaseasca-sol-utii-diplomatice-cu-occidentul--870206>.

Agerpres. 2022a. *Zelenski crede că orice alternativă la aderarea Ucrainei la UE este un compromis între Europa și Rusia*. 5 21. Accessed 5 24, 2022. <https://www.agerpres.ro/politica-externa/2022/05/21/zelenski-crede-ca-orice-alternativa-la-aderarea-ucrainei-la-ue-este-un-compromis-intre-europa-si-rusia--922094>.

Al Jazeera și News Agencies. 2022. "EU set to approve new military aid for Ukraine." *Al Jazeera*. 05 17. Accessed 05 18, 2022. <https://www.aljazeera.com/news/2022/5/17/european-union-approves-new-tranche-of-military-aid-for-ukraine>.

Amnesty International. 2022. *Ukraine: "He's not coming back". War crimes in Northwest areas of Kyiv Oblast*. 5 6. Accessed 5 24, 2022. <https://www.amnesty.org/en/documents/eur50/5561/2022/en/>.

Arms Control Association. 2022. "Chronology of U.S.-North Korean Nuclear and Missile Diplomacy." April. Accessed 05 26, 2022. <https://www.armscontrol.org/factsheets/dprkchron>.

Astrasheuskaya, Nastassia, and Leila Abboud. 2022. "Putin issues decree requesting 'unfriendly' countries pay for gas in roubles." *Financial Times*. March 31. Accessed aprilie 1, 2022. <https://www.ft.com/content/d8ee2429-7caf-4e1f-9c85-dd1f825d36e3>.

Asylum Access. 2022. *How US and European Media Language Used to Describe the Ukrainian Crisis Reflect Deeply Rooted Racism Against Non-European Refugees*. May 13. Accessed Mai 25, 2022. <https://asylumaccess.org/media-language-and-racism-against-non-european-refugees>.

Atwood, Kylie, Alex Marquardt, and Jennifer Hanster. 2022. "The US is working closely with allies to try to develop routes to get vital grain supplies out of Ukraine." *CNN*. 05 17. Accessed 05 18, 2022. <https://edition.cnn.com/europe/live-news/russia-ukraine-war-news-05-17-22/index.html>.

Australia Minister for Foreign Affairs. 2022. *Autonomous Sanctions (Designated Persons and Entities and Declared Persons—Russia and Ukraine) Amendment (No. 17) Instrument 2022*. May 17. Accessed 05 30, 2022. <https://www.legislation.gov.au/Details/F2022L00708>.

BBC News. 2022. *What sanctions are being imposed on Russia over Ukraine invasion?* May 31. Accessed 05 31, 2022. <https://www.bbc.com/news/world-europe-60125659>.

Benedek, Wolfgang, Veronika Bílková, and Marco Sass. 2022. *REPORT ON VIOLATIONS OF INTERNATIONAL HUMANITARIAN AND HUMAN RIGHTS LAW, WAR CRIMES AND CRIMES AGAINST HUMANITY COMMITTED IN UKRAINE SINCE 24 FEBRUARY 2022*. OSCE. Accessed

Mai 26, 2022. <https://www.osce.org/files/f/documents/f/a/515868.pdf>.

Biden Jr., Joseph R. 2022. "Letter to Speaker of the House of Representatives and President of the Senate on the Declaration of National Emergency and Invocation of Emergency Authority Relating to the Regulation of the Anchorage and Movement of Russian-Affiliated Vessels to US Ports." *Statements and Releases*. April 21. Accessed 05 30, 2022. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/04/21/letter-to-the-speaker-of-the-house-of-representatives-and-president-of-the-senate-on-the-declaration-of-national-emergency-and-invocation-of-emergency-authority-relating-to-the-regula>.

Blinken, Antony J. 2022a. "Promoting Accountability for Human Rights Abuses in Russia and Belarus and Taking Action Against Sanctions Evaders." *U.S. Department of State*. April 20. Accessed 05 30, 2022. <https://www.state.gov/promoting-accountability-for-human-rights-abuses-in-russia-and-belarus-and-taking-action-against-sanctions-evaders/>.

—. 2022b. "Targeting Russia's Financial, Defense, and Marine Sectors and Promoting Accountability for Russian and Belarusian Military Officials." *U.S. Department of State*. May 8. Accessed 05 30, 2022. <https://www.state.gov/targeting-russias-financial-defense-and-marine-sector-and-promoting-accountability-for-russian-and-belarusian-military-officials/>.

Blog of the European Journal of International Law. 2021. "Withdrawal from the Istanbul Convention by Turkey: A Testing Problem for the Council of Europe." *Ejil:Talk!* March 22. Accessed 05 21, 2022. <https://www.ejiltalk.org/withdrawal-from-the-istanbul-convention-by-turkey-a-testing-problem-for-the-council-of-europe/>.

Bounds, Andy, and Sam Fleming. 2022. "Europe plans for risk that Russia cuts gas supply this year." *Financial Times*. Brussels, May 27. Accessed 05 30, 2022. <https://www.ft.com/content/6432719d-9a08-4ab2-b8cc-719589b79a23>.

Bozo, Frederic. 2008. "The Failure of a Great Design: Mitterand's European Confederation, 1989-1991." *Contemporary European History* (Cambridge University Press) 17 (3): 319-412.

Cabinet Office of the Prime Minister. 2022a. "Government to instate a war state of danger." May 24. Accessed Mai 26, 2022. <https://miniszterelnok.hu/government-to-instate-a-war-state-of-danger>.

Cabinet Office Of The Prime Minister. 2022b. "Speech by Prime Minister Viktor Orbán when introducing ministers in his new government." May 24. Accessed Mai 26, 2022. <https://miniszterelnok.hu/speech-by-prime-minister-viktor-orban-when-introducing-ministers-in-his-new-government/>.

Caritas Europa. 2001. "People Sacrificed: Sanctions against Iraq, a report by Caritas

Europa." *Relief Web*. Feb 28. Accessed 05 10, 2022. <https://reliefweb.int/report/iraq/people-sacrificed-sanctions-against-iraq-report-caritas-europa>.

1945. "Carta Națiunilor Unite." iunie 26. Accessed 05 22, 2022. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/19362>.

Chatham House. 2015. "Challenges to the Rules-Based International Order." *The Royal Institute of International Affairs*. Accessed 05 25, 2022. <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/London%20Conference%202015%20-%20Background%20Papers.pdf>.

CNN. 2022. "We must be careful with the language we are using, because those are brotherly populations." 4 13. Accessed 5 27, 2022. https://edition.cnn.com/europe/live-news/ukraine-russia-putin-news-04-13-22/h_e5589f9c279f7e5568fb9aabe5dfdb8e.

Council of the European Union. 2022. "Press statement by President Charles Michel of the European Council and President Ursula von der Leyen of the European Commission, 21 February 2022." *European Council*. February 21. Accessed 05 16, 2022. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/02/21/press-statement-by-president-charles-michel-of-the-european-council-and-president-ursula-von-der-leyen-of-the-european-commission-21-february-2022>.

Customs Tariff Commission of the State Council. 2022. "Announcement of the Customs Tariff Commission of the State Council on Adjusting Coal Import Tariffs." *Tax Commission Announcement [2022] No. 6*. April 26. Accessed 05 30, 2022. http://gss.mof.gov.cn/gzdt/zhengcefabu/202204/t20220428_3807196.htm.

Dickinson, Peter. 2022. "Memo to Macron: Putin's Ukraine genocide is not the act of a brother." *Atlantic Council*. 4 13. Accessed 5 27, 2022. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukraineanalert/memo-to-macron-putins-ukraine-genocide-is-not-the-act-of-a-brother/>.

Dunai, Marton. 2022. "Serbia's president Aleksandar Vucic rejects sanctions on Russia." *Financial Times*. April 21. Accessed 05 31, 2022. <https://www.ft.com/content/0041d1a9-7fbd-4ea3-8176-e8b7d99e4a92>.

EU Council. 2003. *2518th meeting. External relations*. 6 16. Accessed 5 27, 2022. https://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/gena/76201.pdf.

EU Council. 2022b. *Facts and Figures about EU-Ukraine Relations*. Accessed 5 25, 2022. <https://www.consilium.europa.eu/media/44402/685-annex-5-f-ukraine-factsheet.pdf>.

EU Council. 2022a. *Sprrijinul UE pentru Ucraina: Consiliul convine să sporească din nou sprrijinul în cadrul Instrumentului european pentru pace*. 5 24. Accessed 5 30, 2022. <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2022/05/24/eu-supp>

ort-to-ukraine-council-agrees-on-further-increase-of-support-under-the-european-peace-facility.

Euractiv. 2022a. "EU candidate status could be an 'existential' message to Tbilisi, Georgian ambassador says." 5 29. Accessed 5 29, 2022. <https://www.euractiv.com/section/europe-s-east/interview/eu-candidate-status-could-be-an-existential-message-to-tbilisi-georgian-ambassador-says>.

Euractiv. 2022b. *Lavrov says EU becoming 'aggressive, militant, NATO appendage'*. 5 13. Accessed 5 24, 2022. <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/lavrov-says-eu-becoming-aggressive-militant-nato-appendage>.

EURACTIV Network. 2022. "Resentment for Ukrainian refugees grows in central and eastern Europe." May 12. Accessed Mai 26, 2022. <https://www.euractiv.com/section/politics/news/resentment-for-ukrainian-refugees-grows-in-central-and-eastern-europe/>.

European Commission. n.d. *Conditions for membership*. Accessed 5 27, 2022. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/conditions-membership_en.

European Commission. 2022b. *EU's response to the war in Ukraine. Flash Eurobarometer 506*. 5. Accessed 5 27, 2022. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2772>.

European Commission. 2022c. *Speech by President von der Leyen at the closing event of the Conference on the Future of Europe*. 5 9. Accessed 5 27, 2022. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_22_2944.

European Commission. 2022a. *Speech by President von der Leyen at the EP Plenary on the social and economic consequences for the EU of the Russian war in Ukraine – reinforcing the EU's capacity to act*. 5 4. Accessed 5 10, 2022.

European Commission. 2022a. *Speech by President von der Leyen at the European Parliament Plenary on the Russian aggression against Ukraine*. 3 1. Accessed 3 10, 2022. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_22_1483.

European Commission. 2015. "Standard Eurobarometer 84 – Autumn 2015 "Public opinion in the European Union, First results"." Accessed Mai 24, 2022. <https://europa.eu/eurobarometer/api/deliverable/download/file?deliverableId=53266>.

European Commission. 2016. "Standard Eurobarometer 85 "European citizenship"." Accessed Mai 24, 2022. <https://europa.eu/eurobarometer/api/deliverable/download/file?deliverableId=58920>.

European Council / Council of the EU. 2022. *Remarks by President Charles Michel at the extraordinary debate at the European Parliament on Russian aggression against Ukraine*. 3 1. Accessed 3 10, 2022. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/01/remarks>

-by-president-charles-michel-at-the-extraordinary-debate-at-the-european-parliament-on-russian-aggression-against-ukraine.

European Council. 2022. "European Council conclusions on Ukraine." *Press releases*. May 30. Accessed 05 31, 2022. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/05/31/european-council-conclusions-on-ukraine-30-may-2022>.

European Parliament. 2022b. "Public opinion on the war in Ukraine (April 22)." DG COMM's Public Opinion Monitoring Unit. Accessed Mai 25, 2022. <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2022/public-opinion-on-the-war-in-ukraine/en-public-opinion-on-the-war-in-ukraine-20220422.pdf>.

European Parliament. 2022a. "Public opinion on the war in Ukraine. March 2022." DG COMM's Public Opinion Monitoring Unit. Accessed Mai 25, 2022. <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2022/public-opinion-on-the-war-in-ukraine/en-public-opinion-on-the-war-in-ukraine-20220304.pdf>.

Express Web Desk. 2022. "Russia Ukraine War News Live Updates: Russia uses new laser weapons in Ukraine; Zelenskyy mocks 'wonder weapon'." 05 19. Accessed 05 19, 2022. <https://indianexpress.com/article/world/russia-ukraine-war-news-live-updates-putin-zelenskyy-nato-7922816>.

—. 2022. "Russia Ukraine War News Live Updates: Don't play with Russia, press it to end the war, Zelenskyy tells the West." *The Indian Express*, 05 27. Accessed 05 27, 2022. <https://indianexpress.com/article/world/russia-ukraine-war-live-updates-putin-zelenskyy-7936669>.

French Presidency of the Council of the EU. 2022. *Speech by Emmanuel Macron at the closing ceremony of the Conference on the Future of Europe*. 5 9. Accessed 5 10, 2022. <https://presidence-francaise.consilium.europa.eu/en/news/speech-by-emmanuel-macron-at-the-closing-ceremony-of-the-conference-on-the-future-of-europe>.

G7. 2022. *G7 Leaders' Statement*. Berlin, May 8. Accessed 05 27, 2022. <https://www.g7germany.de/resource/blob/997532/2024356/f5d27e428c7f4d0f4086bd6bbaf6c6da0/2022-04-07-g7-leaders-en-g-data.pdf?download=1>.

Government of Canada. 2022. *Regulations Amending the Special Economic Measures (Russia) Regulations*. May 16. Accessed 05 30, 2022. https://www.international.gc.ca/world-monde/international_relations-relations_internationales/sanctions/russia_regulations-reglement_russie18.aspx?lang=eng.

Haque, Adil Ahmad. 2019. "Turkey's (Latest) Invasion of Syria: Aggression, Proportionality, and Legal Consequences for NATO and Third-Party States." *Just Security*. October 17. Accessed 05 17, 2022. <https://www.justsecurity.org/66632/turke>

ys-latest-invasion-of-syria-aggression-proportionality-and-legal-consequences-for-nato-and-third-party-states.

Hernandez, America. 2022. *Rubles for gas: Who's paid so far?* May 25. Accessed 05 31, 2022. <https://www.politico.eu/article/ruble-gas-paid-russia-eu>.

HM Revenue and Customs. 2022. "UK to revoke Moscow Stock Exchange's recognised status." *Press release*. April 19. Accessed 05 30, 2022. <https://www.gov.uk/government/news/uk-to-revoke-moscow-stock-exchanges-recognised-status>.

Holland, Ben, Scott Johnson, Jamie Rush, Anna Wong, and Tom Orlik. 2022. *How War in Ukraine Threatens the World's Economic Recovery*. Edited by Bloomberg. February 25. Accessed februarie 28, 2022. <https://www.bloomberg.com/news/features/2022-02-25/war-in-ukraine-how-the-ukraine-russia-conflict-could-impact-the-global-economy>.

Holroyd, Matthew. 2022. *Portugal investigates alleged misuse of Ukrainian refugees' personal data*. May 10. Accessed Mai 25, 2022. <https://www.euronews.com/2022/05/10/portugal-investigates-alleged-misuse-of-ukrainian-refugees-personal-data>.

Hufbauer, Gary Clyde, and Megan Hogan. 2022. "How effective are sanctions against Russia?" *Peterson Institute for International Economics*. March 16. Accessed 05 31, 2022. <https://www.piie.com/blogs/realtime-economic-issues-watch/how-effective-are-sanctions-against-russia>.

IMF. 2022. "World Economic Outlook: War Sets Back the Global Recovery." Washington, DC.

Ipsos European Public Affairs. 2022. "Flash Eurobarometer 506 EU's response to the war in Ukraine – April 2022." Accessed Mai 25, 2022. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2772>.

Kushi, Sidita. 2022. "Don't compare Russia's war to NATO in Kosovo." *Euractiv*. Mar. 1. Accessed 05 23, 2022. <https://www.euractiv.com/section/europe-s-east/opinion/dont-compare-russia-as-war-to-nato-in-kosovo/>.

Kyiv School of Economics. 2022. *Direct damage caused to Ukraine's infrastructure during the war has reached almost \$92 billion*. May 3. Accessed mai 27, 2022. <https://kse.ua/about-the-school/news/direct-damage-caused-to-ukraine-s-infrastructure-during-the-war-has-reached-almost-92-billion>.

Light, Felix. 2022. "Pro-Moscow Kherson official sees decision 'towards next year' on joining Russia." *Reuters*. May 28. Accessed 05 28, 2022. <https://www.reuters.com/world/europe/pro-moscow-kherson-official-sees-decision-towards-next-year-joining-russia-2022-05-28>.

Maas, Heiko. 2019. "Who, if not us?" *France Diplomacy*. February 15. Accessed 05 14, 2022.

<https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/germany/events/article/who-if-not-us-15-02-19>.

Macias, Amanda. 2022. "Russian forces bolster defenses on Ukraine's Snake Island in Black Sea, U.S. Defense official says." *CNBC*, 05 26. Accessed 05 27, 2022. <https://www.cnbc.com/2022/05/26/russia-ukraine-live-updates.html>.

Macias, Amanda. 2022. "U.S. sends 100 killer drones to Ukraine, following Zelenskyy's request for additional aid." *CNBC*. Accessed 03 31, 2022. <https://www.cnbc.com/2022/03/30/russia-ukraine-live-updates.html>.

Mazilu, Petru. 2022. "Russia: The tight trade and financial sanctions—." *Mediafax*. mai 25. Accessed 05 31, 2022. <https://www.mediafax.ro/externe/vladimir-putin-recunoaste-ca-2022-va-fi-un-an-dificil-pentru-economia-rusiei-si-majoreaza-pensiile-si-salariul-minim-20862856>.

Miller, Zeke. 2022. "Biden tells Naval Academy grads Putin 'NATO-ized Europe'." *Associated Press News*, 05 27. Accessed 05 30, 2022. <https://apnews.com/article/russia-ukraine-biden-united-states-navy-maryland-0dc3fa323c5c709a9a435d4615c12a7a>.

Ministerul Afacerilor Interne. 2022. *Comunicate de presă*. Accessed Mai 31, 2022. <https://www.mai.gov.ro/category/comunicate-de-presa>.

Ministry of Foreign Affairs & Ministry of Finance & Ministry of Economy, Trade and Industry. 2022. *Measures based on the Foreign Exchange and Foreign Trade Law concerning the situation in Ukraine*. May 10. Accessed 05 30, 2022. https://www.mof.go.jp/policy/international_policy/gaitame_kawase/gaitame/economic_sanctions/gaitamehou_shisantouketsu_20220510.html.

Ministry of Foreign Affairs & Ministry of Trade, Industry and Fisheries. 2022. "New sanctions against Russia incorporated into Norwegian law." *Press release*. April 29. Accessed 05 30, 2022. <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/new-sanctions-against-russia-incorporated-into-norwegian-law/id2910809>.

Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. 2022. *Russia's War Crimes*. May 24. Accessed Mai 30, 2022. <https://war.ukraine.ua/russia-war-crimes>.

NATO. 2022. "Statement by the NATO Secretary General on the recognition by Russia of the self-proclaimed Donetsk and Luhansk 'People's Republics'." *North Atlantic Treaty Organization*. Febr. 21. Accessed 05 14, 2022. https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_192292.htm.

New Zealand Foreign Affairs Minister. 2022. "More political elites and defence entities sanctioned, and prohibitions extended." *Releases*. May 2. Accessed 05 30, 2022. <https://www.beehive.govt.nz/release/more-political-elites-and-defence-entities-sanctioned-and-prohibitions-extended>.

Nweke, Ikenna Steve. 2022. "Opinion – The Russian Invasion of Ukraine: Between Solidarity and Whataboutism." *E-International Relations*. Mar. 28. Accessed 05 23, 2022. <https://www.e-ir.info/2022/03/28/opinion-the-russian-invasion-of-ukraine-between-solidarity-and-whataboutism>.

O'Hanlon, Michael E. 2004. "Why the War Wasn't Illegal." *Brookings*. September 26. Accessed 05 10, 2022. <https://www.brookings.edu/opinions/why-the-war-wasnt-illegal>.

OHCHR. 2022c. "Ukraine: civilian casualty update 1 June 2022." June 1. Accessed Iunie 1, 2022. <https://www.ohchr.org/en/news/2022/06/ukraine-civilian-casualty-update-1-june-2022>.

OHCHR. 2022b. *Ukraine: civilian casualty update 27 May 2022*. May 27. Accessed Mai 30, 2022. <https://www.ohchr.org/en/news/2022/05/ukraine-civilian-casualty-update-27-may-2022>.

OHCHR. 2022a. *Ukraine: Update to the Human Rights Council Special Session*. May 12. Accessed Mai 30, 2022. <https://www.ohchr.org/en/statements-and-speeches/2022/05/ukraine-update-human-rights-council-special-session>.

O'Kane, Michael. 2022. *EU Council agrees 6th sanctions package & restrictions on Russian oil imports*. June 1. Accessed 06 01, 2022. <https://www.europeansanctions.com/2022/05/eu-council-agrees-6th-sanctions-package-restrictions-on-russian-oil-imports>.

Pitchford, Samuel. 2022. "Russian Recognition Of Donetsk And Luhansk: Legal Analysis." *Human Rights Pulse*. March 2. Accessed 05 12, 2022. <https://www.humanrightspulse.com/mastercontent/blog/russian-recognition-of-donetsk-and-luhansk-legal-analysis>.

Politico. 2022. "Zelenskyy aide: Deal on NATO 'easy' to agree with Russia — but giving up territory a no-go. Ukraine's Alexander Rodnyansky maps out areas for potential compromise with Moscow." 3 21. Accessed 5 30, 2022. <https://www.politico.eu/article/zelenskyy-aide-deal-on-nato-easy-to-agree-with-russia-but-giving-up-territory-a-no-go>.

Politiția de Frontieră Română. 2022. *Ucraina*. Accessed Mai 31, 2022. <https://www.politiadefrontiera.ro/ro/main/n-ucraina-222>.

President of Ukraine. 2022. *Speech by Head of the Office of the President of Ukraine Andriy Yermak at the Securing Europe panel in the framework of the World Economic Forum in Davos*. 5 24. Accessed 5 27, 2022. <https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-kerivnika-ofisu-prezidenta-ukrayini-andriya-yermaka-n-75353>.

Scelle, George. 1953. *Droit international public*. Paris: Sirey.

Schaer, Cathrin. 2022. "Not our fight": Why the Middle East doesn't fully support Ukraine. April 23. Accessed Mai 25, 2022. <https://www.dw.com/en/why-the-middle-east-doesnt-fully-support-ukraine/a-61561723>.

Schmitz, Florian. 2022. *Ukraine or the Middle East? Greece applies varying rules on refugees*. March 27. Accessed Mai 24, 2022. <https://www.dw.com/en/ukraine-or-the-middle-east-greece-applies-varying-rules-on-refugees/a-61262360>.

Seldin, Jeff. 2022. "Russian Forces Make New Push in Eastern Ukraine." VOA, 05 26. Accessed 05 27, 2022. <https://www.voanews.com/a/russian-forces-make-new-push-in-eastern-ukraine-6591033.html>.

State Border Guard Service of Ukraine. 2022. News. May 31. Accessed Mai 31, 2022. <https://dpsu.gov.ua/en/news>.

Stepanenko, Kateryna, Karolina Hird, and Frederick W. Kagan. 2022. *Russian Offensive Campaign Assessment, May 31*. Institute for the Study of War & The Critical Threats Project. Accessed 05 31, 2022. <https://www.understandingwar.org/sites/default/files/Russian%20Offensive%20Campaign%20Assessment%2C%20May%2031.pdf>.

TASS. 2022a. 'Not engaged in charity': Russia won't supply gas to Europe for free, cautions Kremlin. March 28. Accessed martie 31, 2022. <https://tass.com/politics/1428229>.

TASSb. 2022. *Russian Foreign Ministry publishes list of 963 US citizens barred from entering Russia*. Moscow, May 21. Accessed 05 30, 2022. <https://tass.com/politics/1454179>.

TASSc. 2022. *Russia sanctions 31 energy companies, including ex-subsidiaries of Gazprom in EU*. Moscow, May 11. Accessed 05 30, 2022. <https://tass.com/economy/1449571>.

The Independent International Commission on Kosovo. 2000. "The Kosovo Report." *Relief Web*. Oct. 23. Accessed 05 10, 2022. <https://reliefweb.int/report/albania/kosovo-report>.

The Japan House of Representatives. 2022. *A bill to partially revise the Tariff Provisional Measures Law*. April 20. Accessed 05 30, 2022. https://www.shugiin.go.jp/internet/itdb_gian.nsf/html/gian/honbun/houan/g20809059.htm.

2015. "The Military Doctrine of the Russian Federation." *The Embassy of the Russian Federation to the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland*. 06 29. Accessed 05 24, 2022. <https://rusemb.org.uk/press/2029>.

The New Voice of Ukraine. 2022. *Ukraine's MFA condemns Macron's statement calling Russians and Ukrainians 'brothers'*. 4 13. Accessed 5 30, 2022. <https://english.nv.ua/nation/ukraine-s-mfa-condemns-macron-s-statement-calling-russians-and-ukrainians-brothers-50233607.html>.

The Public's Radio. 2022. "Live updates | Mayor: Some 1,500 killed in Sievierodonetsk." *The Public's Radio*, 05 27. Accessed 05 30, 2022. <https://thepublicsradio.org/article/live-updates--belarus-sending-troops-to-ukraine-border>.

The Rio Times. 2022. *President Putin's February 21 speech to the nation-full text*. 02 24. Accessed 04 28, 2022. <https://www.riotimesonline.com/brazil-news/modern-day-censorship/president-putins-full-text-of-february-21-2022-speech-to-the-nation>.

The Visual Journalism Team. 2022. "Ukraine war in maps: Tracking the Russian invasion." *BBC News*. 05 17. Accessed 05 18, 2022. <https://www.bbc.com/news/world-europe-60506682>.

Thebault, Reis. 2022. "Russia-Ukraine War: News Live Updates." *Washington Post*, 05 19. Accessed 05 19, 2022. <https://www.washingtonpost.com/world/2022/05/19/russia-ukraine-war-putin-news-live-updates>.

U.S. Department of the Treasury. 2022c. *Notice on Russian Harmful Foreign Activities Sanctions General License 9C*. Washington, April 25. Accessed 05 30, 2022. https://home.treasury.gov/policy-issues/financial-sanctions/recent-actions/220524_33.

U.S. Department of the Treasury. 2022b. "U.S. Treasury Designates Facilitators of Russian Sanctions Evasion." *Press Releases*. Washington, April 20. Accessed 05 30, 2022. <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy0731>.

U.S. Department of the Treasury. 2022a. "U.S. Treasury Takes Sweeping Action Against Russia's War Efforts." *Press Releases*. Washington, May 8. Accessed 05 29, 2022. <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy0771>.

UK Defence Intelligence. 2022. *Latest Defence Intelligence update on the situation in Ukraine*. May 18. Accessed 05 31, 2022. <https://twitter.com/DefenceHQ/status/1526787550949548034>.

UK Department for International Trade. 2022. "UK announces new trade measures to support Ukraine." *Press release*. April 25. Accessed 05 30, 2022. <https://www.gov.uk/government/news/uk-announces-new-trade-measures-to-support-ukraine>.

UK Government. 2022c. "New sanctions targeting Putin's war leaders." *Press release*. April 21. Accessed 05 30, 2022. <https://www.gov.uk/government/news/new-sanctions-targeting-putins-war-leaders>.

UK Government. 2022b. "Russia cut off from UK services." *Press release*. May 4. Accessed 05 30, 2022. <https://www.gov.uk/government/news/russia-cut-off-from-uk-services>.

UK Government. 2022d. "Russia: UK sanctions major manufacturer of Russian steel." *Press release*. May 5. Accessed 05 30, 2022. <https://www.gov.uk/government/news/russia-uk-sanctions-major-manufacturer-of-russian-steel>.

UK Government. 2022a. "UK announces further import sanctions against Russia." *Press release*. April 21. Accessed 05 30, 2022. <https://www.gov.uk/government/news/uk-announces-further-import-sanctions-against-russia>.

UK Office of Financial Sanctions Implementation. 2022. *Financial Sanctions Notice - Russia*. May 4. Accessed 05 30, 2022. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1073146/Notice_Russia_040522_1.pdf.

UN Director. 2022. "The Ukraine War and UN Reform." *Relief Web*. May 6. Accessed 05 25, 2022. <https://reliefweb.int/report/world/ukraine-war-and-un-reform>.

UN General Assembly. 2022. "General Assembly Adopts Landmark Resolution Aimed at Holding Five Permanent Security Council Members Accountable for Use of Veto." *United Nations*. April 26. Accessed 05 24, 2022. <https://www.un.org/press/en/2022/ga12417.doc.htm>.

UN. 2022. "World Economic Situation and Prospects as of mid-2022." New York.

UNHCR. 2022e. "Inter-Agency Operational Update Ukraine Situation – Belarus - 10 May 2022." Accessed Mai 19, 2022. <https://data.unhcr.org/en/documents/download/92810>.

UNHCR. 2022a. *Operational Data Portal. Ukraine Refugee Situation*. May 31. Accessed Mai 31, 2022. <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>.

UNHCR. 2022d. "UKRAINE SITUATION FLASH UPDATE #13 - 18 May 2022." Accessed Mai 25, 2022. <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/92901>.

UNHCR. 2022b. "Ukraine Situation: Refugees from Ukraine across Europe - 2022-05-19."

Accessed Mai 24, 2022. <https://data.unhcr.org/en/documents/download/92974>.

UNHCR. 2022c. "Ukraine Situation: UNHCR Romania Operational Update 1-15 May 2022." Accessed Mai 18, 2022. <https://data.unhcr.org/en/documents/download/92803>.

United Nations General Assembly. 2005. "United Nations Security Council Reform." *UN*. July 6. Accessed 05 26, 2022. https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/59/L.64.

United Nations University. 2008. "Legality and Legitimacy in International Order." *Policy Brief* (United Nations University Press) (5): 1. Accessed 05 14, 2022. https://www.files.ethz.ch/isn/89752/PB_08-05.pdf.

—. 2022. "United Nations Security Council Reform." *Our World*. 05 01. Accessed 05 23, 2022. <https://ourworld.unu.edu/en/united-nations-security-council-reform>.

VOA News. 2022. *Latest Developments in Ukraine: May 27*. May 27. Accessed 05 27, 2022. <https://www.voanews.com/a/latest-developments-in-ukraine-may-27/6591796.html>.

—. 2022. "Russia Intensifies Assault on Ukraine's Donbas Region." VOA, 05 27. Accessed 05 27, 2022. <https://www.voanews.com/a/ukraine-calls-for-faster-weapons-deliveries/6586691.html>.

WHO. 2022. "Emergency in Ukraine: reporting period 19–25 May 2022." Accessed Mai 26, 2022. <https://apps.who.int/iris/rest/bitstreams/1425678/retrieve>.

Responsabilitatea privind conținutul articolelor publicate în **Colocviu strategic**, inclusiv a opiniilor exprimate, revine în totalitate autorilor, cu respectarea prevederilor Legii nr. 206 din 27 mai 2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare și Legii nr. 8 din 14 martie 1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, cu modificările și completările ulterioare. Sunt autorizate orice reproduceri, fără perceperea taxelor aferente, cu condiția precizării exacte a sursei.

Colocviu strategic

Redactor: CS II dr. Cristian BĂHNĂREANU
Pagină web: <https://cssas.unap.ro/ro/cs.htm>
e-ISSN 1842-8096, 487/2022

Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate

Adresă: șos. Panduri, nr. 68-72, sector 5, București
Telefon: 021.319.56.49, Fax: 021.319.57.80
E-mail: cssas@unap.ro, Website: <https://cssas.unap.ro>